

**NU TAR
VI TAGI
SVERIGE
VALMANIFEST 2018**

OM MANIFESTET

Utgiven av Moderaterna augusti 2018

Redaktörer:

Johan Berggren
Josefin Dahlerus
Mattias Keresztesi

Foto:

Sid 4 Andreas Kock
Övriga bilder Mostphotos

Grafer och infographics:

Sid 11, 16, 19, 20 och 28 Lina Fredriksson
Sid 7, 12, 15, 23 och 31 Monika Hallstensson

Form:

Monika Hallstensson

Tryck:

Strokirk-Landströms

INNEHÅLL

FÖRORD	5	UTRIKES-, SÄKERHETS- OCH FÖRSVARSPOLITIK	26
EKONOMI, JOBB OCH TILLVÄXT	6	En historisk försvarssatsning	27
Arbete ska alltid löna sig	7	Aktiv europapolitik för Sveriges intressen	27
Största bidragsreformen på 40 år	7	Tydliga utrikespolitiska prioriteringar	29
Trygg ekonomi för äldre	8	Bättre civil krisberedskap	29
Fler vägar till jobb	8	KLIMAT OCH MILJÖ	30
Goda villkor för företagande	8	Teknik för minskade utsläpp	30
Starka offentliga finanser och finansiell stabilitet	9	En klimatpolitik som ger tydliga resultat	31
Kommunernas ekonomi och välfärdens finansiering	9	Hållbar energi	32
LAG OCH ORDNING	10	Ren natur och biologisk mångfald	32
Närvarande polis	11	ETT SAMMANHÅLLET SVERIGE	33
Ett starkare rättsväsende	11	Jämlikhet och social rörlighet	33
Bekämpa gängkriminaliteten	11	Fungerande bostadsmarknad	34
Skärpta straff för sexualbrott	13	Pålitlig infrastruktur och fungerande transporter	34
Sätt stopp för utländska stöldligor	13	Konkurrenskraftiga gröna näringar	35
Förbjud tiggeri	13	Hållbar jakt och viltvård	35
MIGRATION OCH INTEGRATION	14	DEMOKRATI, JÄMSTÄLLDHET OCH FRI- OCH RÄTTIGHETER	36
En stram migrationspolitik	15	Bättre skydd för demokratin	37
Snabbare integration	15	Lika villkor för kvinnor och män	37
Stoppa skuggsamhället	17	Försvara hbtq-personers rättigheter	38
Uppvärdera medborgarskapet	17	Effektiv statlig förvaltning	38
Kvalificering till välfärden	17	Självständigt civilsamhälle	39
Locka fler talanger till Sverige	17	EFTERORD	41
SJUKVÅRD OCH OMSORG	18		
Tillgänglig vård – korta vårdköerna	19		
Stärk cancervården med ny nationell cancerstrategi	19		
Trygg förlossningsvård	20		
Förebygg psykisk ohälsa bland barn och unga	20		
Värdig äldreomsorg	21		
Stärk socialtjänsten	21		
SKOLA, BILDNING OCH KULTUR	22		
Mer kunskap i skolan	22		
Alla skolor ska vara bra skolor	23		
Ett attraktivt läraryrke	24		
Högskola och forskning i världsklass	24		
Kultur och bildning för alla	24		

Sverige är ett fantastiskt land. Vi har en enastående vacker natur. Vi har levt i fred och frihet i flera hundra år. Arbete och företagande har byggt vårt välstånd. Här tror vi på jämlikhet mellan kvinnor och män och på tolerans och respekt för olika livsval. Vi har kommit långt, men vill komma längre.

Här exporterar innovativa företag svenskt kunnande till hela världen. Här uppmuntras barn till självständighet och nyfikenhet.

Sverige är en självklar del av världen. Vi bygger vår säkerhet tillsammans med andra. Och det är i exporten som många av jobben skapas. Vår viktigaste marknad och självklara samarbete är EU.

Vi är stolta över allt detta. Både som svenskar och som moderater. Men det som är bra måste både vårdas och utvecklas. Vi som nu lever i Sverige har inte rätt att förstöra vad som har byggts upp av generationer.

Här präglas samhället av en grundläggande tillit mellan människor, men också historiskt av en stor tilltro till stat och kommun. Samtidigt ser många att mycket inte alls fungerar som det ska. Polistätheten är den lägsta på tio år, eftersom för få vill bli poliser och för många slutar i förtid. Gängkriminaliteten växer och skjutningarna blir fler. Sjukvårdsköerna har fördubblats de senaste fyra åren och var sjätte elev lämnar nian utan betyg för att komma in på gymnasiet.

Allt fler ställer frågan om det verkligen går att lita på att stat och kommun klarar sina grundläggande uppgifter.

Vi betalar inte bara redan bland världens högsta skatter, utan de har dessutom höjts med 60 miljarder på fyra år. Men pengarna går till annat, pengar slösas bort. Arbete och företagande beskattas hårt, men dagens regering prioriterar fel. Trots högkonjunktur är det ont om pengar till det viktigaste. Och gör vi inget kommer det att bli värre när lågkonjunkturen kommer.

Nu måste vi ta tag i Sverige. Se till att staten gör det som bara staten kan göra. Staten ska inte göra allt, men det staten gör ska göras bra. Människor ska både kunna känna sig trygga och fritt leva sina egna liv.

Vårt valmanifest beskriver vårt uppdrag de kommande åren. Om hur vi återupprättar rättsstaten och tryggheten. Rustar försvaret och vår civila beredskap. Kortar vårdköerna och ser till att vården inte bara är världsbäst, utan också tillgänglig när man behöver den.

Det handlar om en skola som fokuserar på kunskap, ordning och reda. Ett Sverige där valfriheten i välfärden utvecklas istället för att avvecklas. Och att Sverige under lång tid måste ha en stram invandringspolitik, så att vi kan ta tag i de stora integrationsproblemen. Om ett ja ska vara ett ja och leda till att man kommer in i samhället, lär sig svenska och börjar jobba, då måste också ett nej vara ett nej.

Vi förbättrar förutsättningarna för svenska företag och gör det lättare för fler att få sitt första arbete. De som nyligen har kommit till vårt land måste snabbt få jobb och kunna försörja sig själva. Svenska språket är nyckeln in, och krav på svenska ska ställas i varje steg – från asylprocess till medborgarskap. Sverige måste bli ett samhälle där rättigheter, skyldigheter och möjligheter gäller lika för alla. Oavsett kön, klass eller klan. Här ska man av egen kraft kunna göra något av sitt liv. Vad man gör och vart man är på väg ska betyda mer än varifrån man kommer.

Vår klimatpolitik tar miljöfrågorna på det stora allvar de förtjänar. Den globala uppvärmningen måste bromsas och Sverige har ett ansvar som föregångsland. Världsledande grön forskning och teknologisk innovation ger tillsammans med effektiva politiska lösningar konkreta resultat. Vi slösar inte bort pengarna på symbolpolitik, utan använder dem där klimatnyttan är störst.

Moderaterna lovar inte allt åt alla. Vi prioriterar och gör det viktigaste först. Därför börjar vi med Sveriges akuta problem: Kampen mot gängkriminaliteten. Försvaret av vårt lands gränser. Fler med jobb och färre på bidrag. Ett livskraftigt och starkt näringsliv. Skolresultat som rustar alla barn för livet. Sjukvård utan långa köer. Pension som man kan leva på.

Allt detta går före bidrag och "satsningar". Vi håller hårt i skattebetalarnas pengar, med krav och bidragstak, tydliga prioriteringar och krafttag mot slöseriet. Med detta valmanifest går vi moderater till val. Här söker vi väljarnas förtroende för förändring. Vi vet vad vi vill, men är pragmatiska och samarbetar gärna med andra för att också få något gjort.

Sverige behöver en ny riktning och en ny regering efter valet den 9 september. Nu tar vi tag i Sverige!

Ulf Kristersson
Partiledare

EKONOMI, JOBB OCH TILLVÄXT

Efter en ovanligt lång och djup internationell ekonomisk nedgång har Sverige de senaste åren haft högkonjunktur. Jobben har blivit fler och skatteintäkterna har ökat. Ändå har Sverige flera stora problem. En del syns redan tydligt. Andra är mer långsiktiga, och kommer att märkas först när tiderna blir sämre.

Arbetsmarknaden är i dag tudelad: en allt större andel arbetslösa har en lång väg till att få jobb. Samtidigt är bristen på arbetskraft stor, både inom välfärden och näringslivet. På sikt står Sverige också inför en strukturomvandling på arbetsmarknaden när ny digital teknik introduceras på bred front.

I goda tider ska man förbereda sig för sämre – det är grundläggande för en ansvarsfull ekonomisk politik. Den rödgröna regeringen har gjort tvärtom. Gasat på när ekonomin redan går på högvarv. Ingen regering har sparat så lite i en högkonjunktur.

När lågkonjunkturen nu är på väg är vi sämre rustade än vi borde vara. Ett litet land som Sverige är dessutom mer utsatt för vad som händer i omvärlden.

Det är hög tid att ta tag i Sveriges problem. Både de omedelbara och de långsiktiga.

Seriös ekonomisk politik lovar inte allt åt alla, utan prioriterar jobb och välfärd framför bidrag. Höjda skatter och krångliga regler får inte strypa tillväxt och företagande. Det är uppenbart att det inte är en långsiktigt hållbar väg för att öka välfärdens resurser. I stället behöver fler gå till jobbet och färre gå på bidrag. Varje bidragskrona som betalas ut till den som skulle kunna jobba är en krona som hade kunnat gå till polisen, skolan eller sjukvården. Eller tillbaka till skattebetalarna.

Moderaterna tar ansvar för ekonomin i både hög- och lågkonjunktur. Vi prioriterar ordning och reda i de offentliga finanserna, att stärka välfärdens kärna, polisen och försvaret samt långsiktiga reformer för företagande och välstånd. Politiken måste ge fler jobb, öka tillväxten och värna ett samhälle som håller ihop. Sammanlagt innebär reformerna i detta manifest 70 000 nya jobb på några års sikt.

Så mycket mer får de behålla av sin lön

1.400 KRONOR/MÅNAD

En familj som består av en personalvetare, en inköpare och två barn

500 KRONOR/MÅNAD

En pensionär med genomsnittlig inkomst

400 KRONOR/MÅNAD

En lokalvårdare

700 KRONOR/MÅNAD

En inköpare

Källa: Riksdagens utredningstjänst, Statistiska centralbyrån och egna beräkningar

Arbete ska alltid löna sig

Moderaterna är partiet för de som jobbar, de som vill jobba och de som har jobbat. Det ska alltid löna sig att arbeta. Det är grunden för vårt välförhållande. När fler jobbar blir det också mer pengar till välfärdens kärna.

I dag lönar det sig inte tillräckligt i Sverige att gå från bidrag till arbete, att utbilda sig eller att jobba fler timmar. Därför vill vi sänka skatten för alla som arbetar. Vi genomför den största skattesänkningen sedan 2006. Vi sänker mest, i förhållande till inkomsten, för dem som tjänar minst. Det är både rätt och rättvist.

MODERATERNAS FÖRSLAG:

- Sänk skatten för alla som jobbar. Vår politik ger 500 kronor mer i plånboken varje månad för ett vanligt heltidsjobb.
- Principen om hälften kvar är viktig. Därför vill Moderaterna sänka marginalskatten genom att höja brytpunkten för statlig skatt. Färre sjuksköterskor, lärare och poliser ska betala mer än hälften av en löneökning i skatt.

Största bidragsreformen på 40 år

Det kan finnas många orsaker till utanförskap. Men varje människa som hamnar i utanförskap förnekas möjligheten att bygga en framtid utifrån sin egen vilja och förmåga. Utanförskapet kommer även med

ett högt pris för hela samhället. Varje krona som går till bidrag är en krona som hade kunnat gå till skolan, polisen, vården eller omsorgen.

En av sju i arbetsför ålder lever i dag på bidrag i stället för av arbete. Särskilt gäller detta utrikes födda och unga utan gymnasieutbildning. Integrationen på arbetsmarknaden måste fungera bättre än den har gjort hittills. Om nyanlända inte tar steget in på arbetsmarknaden under sina första år i Sverige riskerar många att fastna i långvarigt bidragsberoende. De närmaste åren kommer därför att vara avgörande för att förhindra att utanförskapet växer.

I dag kan bidrag staplas på varandra, så att det inte lönar sig att arbeta. Därför behövs ett bidragstak. De samlade bidragen får aldrig bli högre än lönen från ett riktigt jobb. Det ska alltid löna sig att anstränga sig, att utbilda sig och att gå från bidrag till arbete. Det är både ekonomiskt nödvändigt och rättvist.

MODERATERNAS FÖRSLAG:

- Inför ett bidragstak – så att det alltid lönar sig att börja jobba.
- A-kassan ska vara en omställningsförsäkring med tydligare tidsgränser.
- Tidsbegränsa aktivitetsstödet för den som är arbetslös men kan jobba.
- Öka kraven på motprestation för att få försörjningsstöd.
- Stärk rehabiliteringskedjan i sjukförsäkringen och öka drivkrafterna för återgång till arbete.

Trygg ekonomi för äldre

Alla som har gjort rätt för sig och byggt Sverige starkt ska tryggt kunna leva på sin pension. Det ska märkas i plånboken att man har arbetat ett helt yrkesliv. Det ska också löna sig att arbeta längre. I takt med att arbetslivet förlängs behöver det finnas goda möjligheter att byta arbete eller bransch även högre upp i åldrarna.

MODERATERNAS FÖRSLAG:

- Sänk skatten för alla Sveriges pensionärer. Pension och lön bör beskattas lika.
- Sänk skatten för äldre som vill fortsätta arbeta, genom förstärkt jobbskatteavdrag.
- Jobbskatteavdraget för äldre ska gälla från 64 års ålder, i stället för dagens 65 år.
- Förbättra grundskyddet för garanti-pensionärer.
- Höj åldersgränsen för studiemedel och höj fribeloppet.

Fler vägar till jobb

Trots en god konjunktur har många arbetsgivare fått svårare att hitta arbetskraft. På sikt kommer ny teknik att leda till att vissa jobb ersätts och nya kvalifikationskrav ställs. Samtidigt står många arbetslösa allt längre ifrån arbetsmarknaden. Arbetslösheten är inte jämnt fördelad, utan drabbar dem som av olika skäl har svårt att få in en fot på arbetsmarknaden. Det gäller framförallt nyanlända, invandrare och unga. Den som inte får sitt första jobb får heller aldrig sitt andra eller tredje. Nu tar vi krafttag för att bryta den utvecklingen. Alla som kan arbeta måste få chans till ett jobb. Därför behöver jobben bli fler, och vägarna till jobben bli enklare.

MODERATERNAS FÖRSLAG:

- Lägg ner Arbetsförmedlingen. Ersätt med en ny, mindre och effektivare myndighet. Låt fristående aktörer ta över ansvaret för att matcha lediga jobb med de jobbsökande.
- Tredubbla rutavdraget till 75 000 kronor per person och år. Avdraget ska omfatta fler tjänster, så att fler enkla jobb kan skapas.
- Fler platser på yrkeshögskolan och yrkesvux.
- Skrota krångliga subventioner för olika anställningar – inför i stället ett förenklat anställningsstöd.

Goda villkor för företagande

Företagare ska uppskattas mer än de beskattas. Fyra av fem jobb skapas i små och medelstora företag. Därför är det oroväckande att nyföretagandet i Sverige är det lägsta på tio år. Samtidigt lämnar huvudkontor landet.

Det måste bli enklare att starta, driva, utveckla och äga företag i Sverige. Entreprenörer ska ha förutsättningar att vilja och våga satsa på sina idéer. Arbetet med att genomföra regelförbättringar ska prioriteras, både här hemma och på EU-nivå. Skatter ska inte sätta käppar i hjulet för företag som vill växa. För att ta vara på den nya teknikens möjligheter och utveckla Sveriges internationella konkurrenskraft behövs en sammanhållen och offensiv digitaliseringspolitik.

Sverige behöver en skattereform. Ska vi klara välfärdens utmaningar på längre sikt behöver villkoren för företagens investeringar förbättras och skatterna på arbete minska. Skattesystemet ska belöna ansträngning, minimera särbehandling och kryphål samt uppfattas som legitimt. Fler investeringar ska hamna i Sverige.

Vid rätt affärsmässiga förutsättningar kan staten sälja hela eller delar av ägandet i bolag såsom SAS, Telia och SBAB. Det är dock inte aktuellt med försäljning av exempelvis LKAB, Apoteket eller Vattenfalls nordiska verksamhet.

MODERATERNAS FÖRSLAG:

- Minska regelkrånglet – särskilt för små företag.
- Förenkla 3:12-reglerna och underlätta generationsväxlingar och ägarskiften.
- Stärk svenska företags konkurrenskraft genom bättre regler för personaloptioner.
- Företag ska kunna lämna uppgifter till alla myndigheter genom en och samma portal. En uppgift ska bara behöva lämnas in en gång.
- Enkla, tydliga och likvärdiga villkor i offentlig upphandling.
- Sverige ska bli världsledande på att nyttja digitaliseringens möjligheter.
- Initiera en skattereform för bättre villkor för företagens investeringar och sänkta skatter på arbete.

Starka offentliga finanser och finansiell stabilitet

Kriser och sämre ekonomiska tider slår alltid hårdast mot dem som redan är mest utsatta. Stabila offentliga finanser är en förutsättning för en hållbar och rättvis samhällsekonomi. Det gör det möjligt att ha långsiktigt hög sysselsättning och god tillväxt. Det mildrar effekterna för hushåll och företag när ekonomin vänder ned och bidrar till ett sammanhållet Sverige.

I den globala ekonomin kan finansiella kriser uppstå plötsligt och snabbt få dramatiska konsekvenser. Lärdomen från den senaste finanskrisen är att motståndskraften i det finansiella systemet måste värnas och att banker och andra finansiella institut själva ska bära sina risker.

För att säkra Sveriges motståndskraft vid kriser och lågkonjunktur krävs en ansvarsfull ekonomisk politik. Som sparar mer i högkonjunktur och som genomför nödvändiga reformer för att långsiktigt minska bidragskostnaderna. Moderaterna kommer därför ta tag i den grundläggande regeringsuppgiften att värna långsiktig hållbarhet i de svenska offentliga finanserna.

MODERATERNAS FÖRSLAG:

- En ansvarsfull ekonomisk politik som värnar det finanspolitiska ramverket.
- Spara inför den dag ekonomin vänder ned – uppfyll överskottsmålet.
- Värna motståndskraften i det finansiella systemet med tydliga krav och regelverk.

Kommunernas ekonomi och välfärdens finansiering

Under kommande år kommer vi att tillföra betydande resurser till Sveriges kommuner. Det behövs för att upprätthålla kvaliteten i vård, skola och omsorg, men också för att undvika höjda kommunalskatter. För att säkerställa att dessa statsbidrag går till välfärdens kärna och inte bidrag kommer vi att villkora delar av dem för att minska bidragskostnaderna och stärka språkundervisningen för invandrare. De kommuner som möter villkoren och som vidtar åtgärder som minskar bidragsberoendet och stärker integrationen kommer få del av dessa pengar.

MODERATERNAS FÖRSLAG:

- De generella statsbidragen till kommuner och landsting ska öka.
- En del av de nya resurserna ska villkoras mot att kommunerna genomför åtgärder för att minska bidragskostnader och stärka språkundervisningen för invandrare.

LAG OCH ORDNING

Att upprätthålla lag och ordning är en av statens kärnuppgifter. Här får staten inte svika. Att människor kan känna sig trygga är grunden för ett väl fungerande och demokratiskt samhälle

I dag utmanas förtroendet och respekten för den svenska rättsstaten, samtidigt som polistätheten är den lägsta på tio år. Gängvåldet har nått rekordnivåer och i vissa områden styr de kriminella gängen. Utsattheten för sexualbrott ökar och allt fler kvinnor känner sig otrygga. I delar av landet plågar internationella stöldligor hela bygder. Polisen uppskattar att ligorna står för hälften av alla bostadsinbrott. Det här brukar kallas för "vardagsbrottslighet".

Men brott ska aldrig vara vardag. Brott ska bekämpas – resolut och rejält. Därför föreslår vi den största satsningen på polisen och rättssystemet på 20 år.

Den som begår brott ska mötas av lagens och rättsväsendets fulla kraft. Straffen ska skärpas. Det gäller till exempel attacker mot blåljuspersonal, sexualbrott, bostadsinbrott, grova vapenbrott och mord. Straff ger brottsoffer viss upprättelse, men innebär också att den som sitter bakom lås och bom inte kan begå fler brott – eller rekrytera andra till att begå brott. Skärpta straff är därför avgörande för att knäcka gängkriminaliteten.

Man löser inte allt med fler poliser, med skärpta straff eller med nya övervakningskameror. Men det är uppenbart att just nu behöver vi ta tag i precis det.

Närvarande polis

Det råder polisbrist i Sverige. I delar av landet upplevs polisen som helt frånvarande. Situationen inom Polismyndigheten är ansträngd och rekordmånga poliser lämnar nu yrket. Anmälningar om grova brott hamnar på hög. Utredningsresultaten sjunker i flera brottskategorier. Polisen behöver mer resurser, utökade befogenheter och bättre villkor. Sveriges medborgare har rätt till en polis som fungerar, som effektivt förhindrar och utreder brott samt som går att lita på.

MODERATERNAS FÖRSLAG:

- Minst 10 000 fler polisanställda till år 2024.
- Höj polislönerna med i genomsnitt 3 000 kronor i månaden.
- Polisutbildningen ska vara betald och finnas på fler orter.
- Polisen ska ha modern utrustning som är anpassad till arbetsuppgifterna.
- Polisen ska fokusera på sin kärnuppgift: att ingripa mot, utreda och klara upp brott.
- Skärpta straff för attacker mot blåljuspersonal.

Ett starkare rättsväsende

Moderaternas satsningar på en mer närvarande polis och skärpta straff ökar kraven på hela rättsväsendet. Därför behöver även Åklagarmyndigheten, Sveriges Domstolar, Kriminalvården och Tullverket stärkas. Utvecklingen mot en allt

råare gängbrottslighet med fler skjutningar och en nyrekrytering till gängen som kryper ned i åldrarna ställer också nya krav på rättsväsendet. Ett ökat fokus på gängkriminalitet får dock inte leda till att vardagsbrottsligheten prioriteras bort.

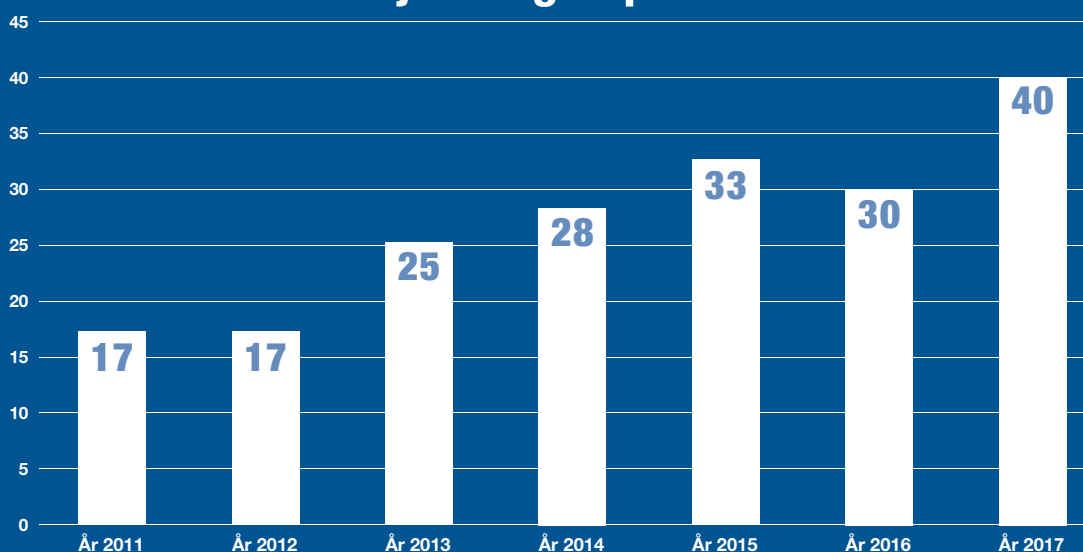
MODERATERNAS FÖRSLAG:

- Stärk Åklagarmyndigheten, Sveriges Domstolar, Kriminalvården och Tullverket.
- Åklagarmyndigheten ska förstärka polisen i den brottsutredande verksamheten.
- Stoppa rymningarna. Använd fotboja när personer som dömts för grova brott har permission.

Bekämpa gängkriminaliteten

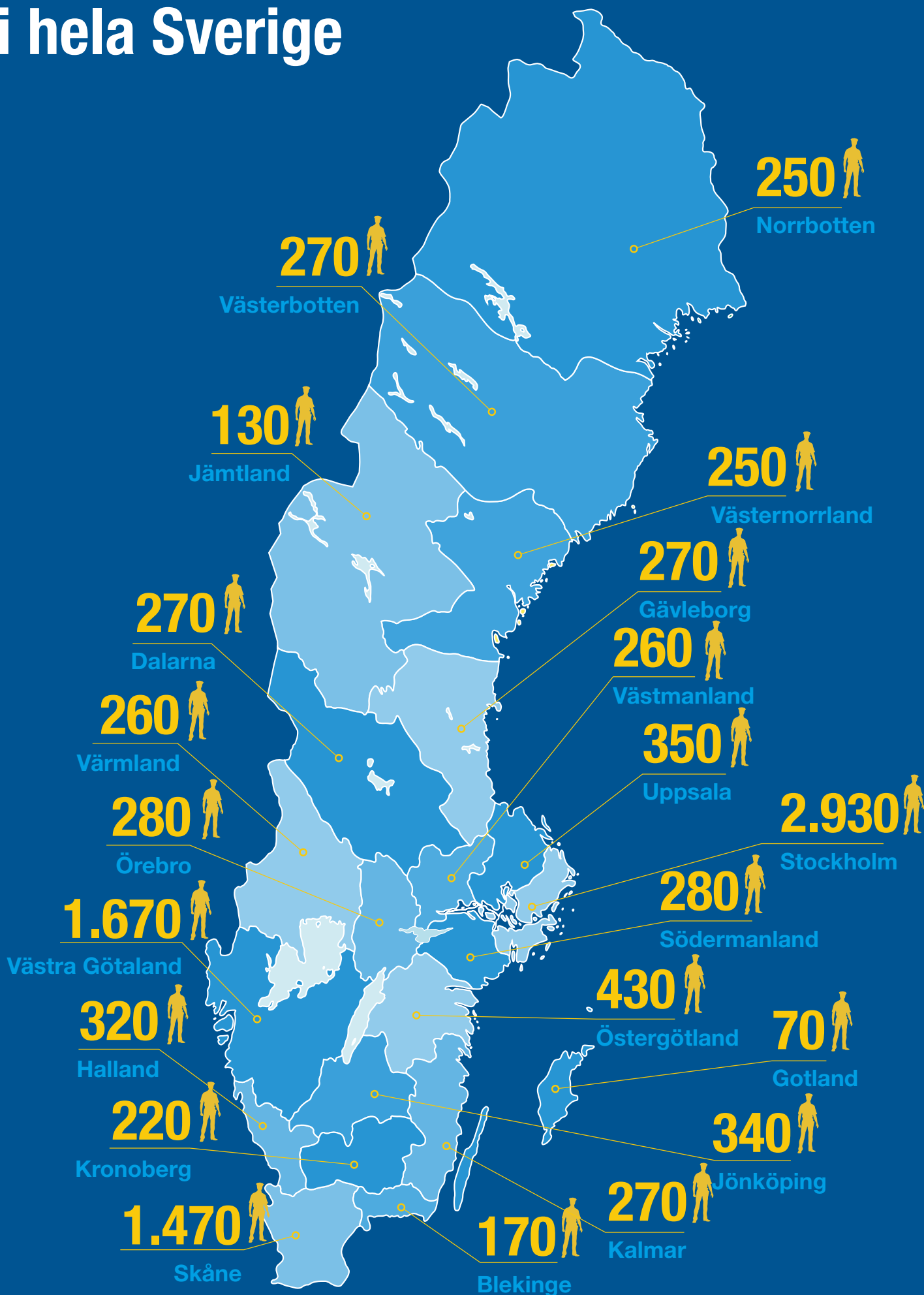
Enligt Polisen finns det 5 000 kriminella individer och 200 kriminella nätverk i våra mest utsatta områden. Här har gängen tagit ett fast grepp om tillvaron. De sprider otrygghet bland hederligt folk och slår klorna i småföretagare. Försäljning av narkotika sker närmast helt öppet, medan allt yngre ungdomar rekryteras till den kriminella verksamheten. Gängen för också med sig ett allt grövre våld. Förra året skedde 320 skjutningar i Sverige – det motsvarar nästan en skjutning om dagen. 40 människor sköts till döds. Kriminellas användning av handgranater särskiljer Sverige från andra europeiska länder.

Antal dödsskjutningar per år 2011-2017

Källa: Brottsförebyggande rådet

Fler polisanställda i hela Sverige

MODERATERNAS FÖRSLAG:

- Kraftigt skärpta straff för gängkriminella.
- Slopa mängdrabatten. Brott ska aldrig löna sig.
- Slopa ungdomsrabatten för 18-21-åringar. Den som är vuxen och begår brott ska behandlas som vuxen.
- Inför vistelseförbud. Dömda kriminella ska inte få fortsätta sprida otrygghet i sina gamla kvarter.
- Effektiv kameraövervakning. Slopa tillståndsplikten för Polisen och andra brottsbekämpande myndigheter.
- Häkta gängkriminella direkt vid misstanke om brott.
- Öka möjligheterna att beslagta de kriminellas tillgångar.

Skärpta straff för sexualbrott

Enligt Brottsförebyggande rådet har utsattheten för sexualbrott fördubblats på två år. Unga är särskilt drabbade. Var tredje kvinna känner sig otrygg i sitt eget bostadsområde. För få sexualbrott klaras upp. Brottsoffren får inte det stöd som de behöver. Och när en gärningsman väl blir dömd, så är straffen för exempelvis våldtäkt förhållandevis låga. Det behövs nya och breda åtgärder för att sätta stopp för sexualbrotten.

MODERATERNAS FÖRSLAG:

- Skärp minimistraffen för våldtäkt och för grovt sexuellt ofredande.
- Varje polisregion ska ha en grupp som är specialiserad på sexualbrott.
- Rätt till stöd från kvalificerat målsägarbiträde för den som utsätts för sexualbrott.
- Höj skadestånden för sexualbrott.
- Förläng preskriptionstiden för sexualbrott och ta bort preskriptionstiden för sexualbrott mot barn.

Sätt stopp för utländska stöldligor

Ungefär hälften av alla bostadsinbrott begås i dag av utländska stöldligor. Det handlar om organiserad brottslighet. Att få inbrott i sitt hem innebär en stor integritetskränkning. Polisens resurser räcker inte till. Tullverket tvingas i dag prioritera mellan Sveriges olika gränsövergångar. Det är dags att ta tag i problemen, skärpa gränsbevakningen och sätta stopp för de internationella ligorna.

MODERATERNAS FÖRSLAG:

- Förstärk Tullverket för att stoppa smuglingen av narkotika, vapen och stöldgods.
- Ge Tullverket rätt att stoppa och undersöka fordon med misstänkt stöldgods.
- Skärp straffet för bostadsinbrott till fängelse i minst ett år.
- Brott ska oftare leda till utvisning.
- Utländska medborgare som begått brott i Sverige ska avtjäna straffet i sitt hemland.
- Stärk Polisens arbete mot seriebrottslighet.

Förbjud tiggeri

Antalet EU-medborgare som kommer till Sverige för att tigga är fortfarande stort. Fenomenet finns i stora delar av landet. Tiggeri är inte ett hållbart sätt att försörja sig. Det låser in människor i fattigdom och leder också till att många utsatta människor blir utnyttjade, bland annat för prostitution. Polisen menar att det finns flera grupper av tiggare som styrs av kriminella aktörer. Mot denna bakgrund behövs ett nationellt tiggeriförbud. Lokala förbud innebär att staten överlämnar ansvaret för en i grunden nationell fråga till kommunerna.

MODERATERNAS FÖRSLAG:

- Inför ett nationellt förbud mot tiggeri.
- Sverige ska inom EU arbeta för att förbättra situationen för de utsatta EU-medborgarna i deras hemländer och att dessa länder, såsom Rumänien och Bulgarien, tar sitt ansvar för sina medborgare.

MIGRATION OCH INTEGRATION

Människor har alltid rört sig över nationsgränser. För Moderaterna är det naturligt att bejaka öppenhet mot omvärlden – och samtidigt slå vakt om Sveriges nationella intressen genom en reglerad invandring. Självklart måste vi ta vår del av ansvaret för människor som far illa i en trasig värld. Men vi måste också ta det fulla ansvaret för hur det sedan går här i Sverige. Det innebär att vi måste göra den svåra avvägningen mellan vad vi kan bidra med – och vad vi klarar av. Detta har vi aldrig på allvar tänkt igenom i Sverige. Den gamla migrationspolitiken fungerade inte. Den nuvarande är tillfällig och inkonsekvent formulerad. Det är därför hög tid att vi tar tag i och får på plats en långsiktigt hållbar migrationspolitik.

Sveriges migrationspolitik måste vara stram under lång tid framöver. Det ska vara skillnad mellan ja och nej. Ett nej innebär att man snabbt ska återvända. Ett framväxande skuggsamhälle, där människor stannar kvar utan tillstånd, är oacceptabelt och ohållbart.

Ett ja ska innebära en riktig möjlighet att bygga en framtid i vårt land. Integrationen måste därför fungera bättre. Det kräver tydliga krav – på att arbeta, på att lära sig språket, och på att följa Sveriges lagar och regler.

När nyanlända hamnar i livslånga utanförskap blir kostnaderna stora för både individer och familjer. Löftet om en bättre framtid för barnen – social rörlighet – ersätts med hotet om social ärftlighet när utanförskap går i arv till barn som aldrig ser sina föräldrar gå till jobbet. Kostnaderna blir också stora för stat och kommun. Pengar som skulle kunna gå till välfärdens kärna, går i stället till olika former av bidrag.

Därför måste vi nu på allvar ta tag i integrationsproblemen. Det kommer inte vara enkelt. Det kommer att ta tid. Men problemen går att lösa.

En stram migrationspolitik

Att bejaka öppenhet mot omvärlden är inte det samma som oreglerad invandring. Sverige har tagit och tar ett stort ansvar för människor på flykt. Vi har i många år varit det EU-land som har haft högst flyktingmottagande i EU i relation till folkmängd. Migrationspolitiken måste utformas med hänsyn till det stora flyktingmottagande vi haft och de omfattande integrationsproblem vi har. Därför behöver Sverige ta emot färre asylsökande, och ha en permanent skärpt asyllagstiftning. Lagar och regler ska vara utformade på ett sätt som ligger i linje med andra länder i vår närhet. Vårt asylsystem ska vara rättssäkert och förutsägbart.

MODERATERNAS FÖRSLAG:

- Sverige ska ta emot färre asylsökande än under de senaste åren.
- Tillfälliga uppehållstillstånd ska vara huvudregel.
- Skärp försörjningskravet vid anhöriginvandring.
- Krav på egen försörjning och kunskaper i svenska för permanent uppehållstillstånd.
- Ett gemensamt kvotflyktingssystem i EU.

Snabbare integration

Utrikes födda är arbetslösa i högre utsträckning än inrikes födda. En majoritet av dem som får försörjningsstöd är utrikes födda. Detta utanförskap är ett rejält underbetyg för svensk integrationspolitik.

En stram migrationspolitik är en förutsättning för att integrationen ska fungera bättre. Men människor som söker asyl i Sverige ska inte hamna i passivitet under tiden de väntar på ett beslut. Därför behövs ett tydligare fokus på svenska språket, jobb och utbildning från dag ett.

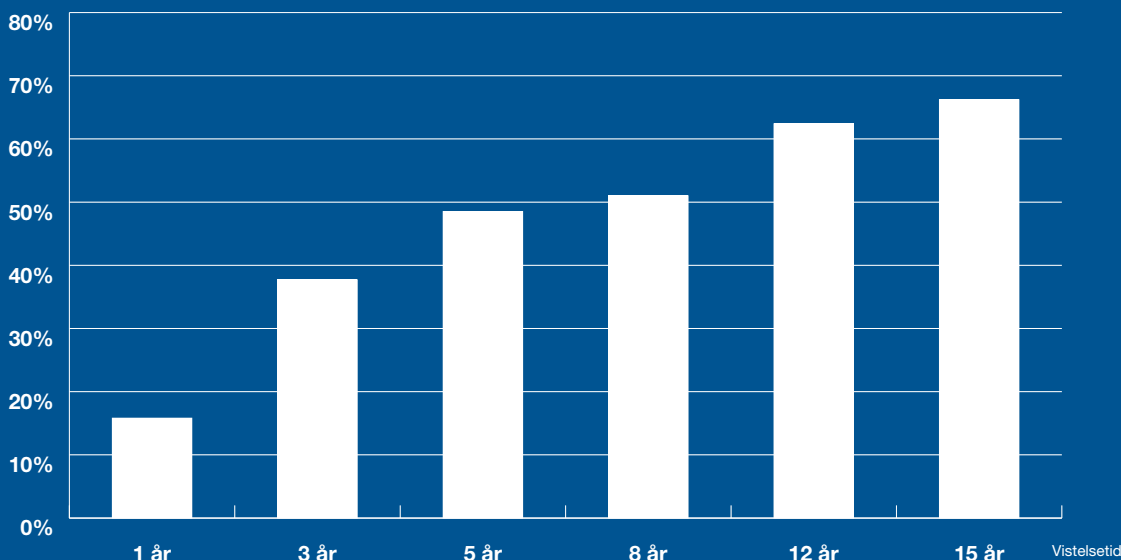
Integration handlar om mer än arbete och egen försörjning. Det handlar också om värderingar och gemenskap. I Sverige gäller friheten, lagarna och arbetslinjen lika för alla – och ska inte begränsas av kön, klass eller klan.

MODERATERNAS FÖRSLAG:

- Utöka utbildningen och inför kunskapstest i samhällsorientering för alla nyanlända.
- Utbildningsplikt för nyanlända som saknar grundskoleutbildning.
- Inför inträdesjobb, en slags lärlingsanställning med arbete och praktik, för nyanlända och unga upp till 23 år som saknar gymnasieexamen.
- Inrätta en tvåårig yrkesskola med fokus på yrkesämnen och svenska.
- Obligatorisk språkförskola för barn till nyanlända.

Andelen utrikes födda som jobbar, baserat på vistelsetid i Sverige

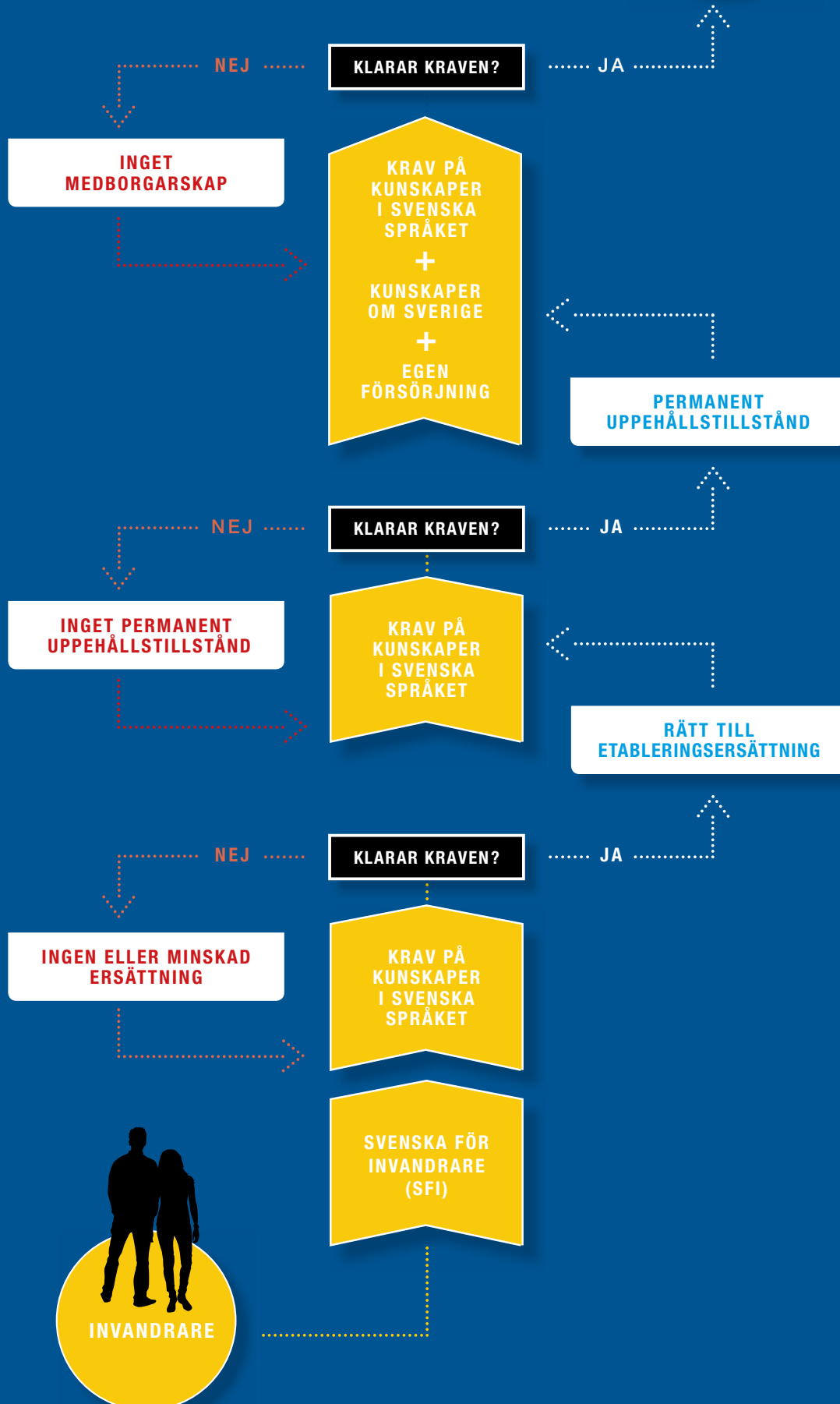
Andel som förvärvsarbetar

Källa: Statistiska centralbyrån, RAMS, 2017

Från nyanländ till ny medborgare

Moderaternas förslag på språkkrav

Stoppa skuggsamhället

Uppgifter pekar på att upp till 50 000 personer vistas i Sverige illegalt. Antalet asylsökande som stannar kvar, trots att de fått avslag, väntas dessutom öka kraftigt under de kommande åren. Det rör sig om över 40 000 personer på fyra år. Om inte denna utveckling stoppas kommer den att leda till ett permanent skuggsamhälle, präglad av utsatthet, utnyttjande och kriminalitet. Det skadar trovärdigheten för svensk migrationspolitik och våra myndigheters förmåga att sköta sitt jobb. Ett förstärkt återvändande är en hörnsten i en rättssäker och stram migrationspolitik.

MODERATERNAS FÖRSLAG:

- Öka antalet verkställda utvisningar och inre utlänningskontroller.
- Inre utlänningskontroll ska genomföras varje gång polisen har möjlighet till det.
- Öka antalet förvaringsplatser kraftigt.
- Ett nej ska vara ett nej. Förläng preskriptionstiden för asylärenden från fyra till tio år.
- Enbart nödbistånd och akut vård ska ges till personer som vistas i Sverige utan tillstånd.

Uppvärdera medborgarskapet

Det svenska medborgarskapet har stor rättslig och symbolisk betydelse. Det står för samhörighet med Sverige och bidrar till sammanhållningen i vårt samhälle. Med medborgarskapet följer särskilda rättigheter. Endast svenska medborgare får till exempel rösta i riksdagsval. Medborgarskapet bör därför värderas högre än i dag, och reglerna avseende medborgarskap utformas så att de främjar integration. Människor som har sin framtid i Sverige ska ha goda möjligheter att bli medborgare och fullt ut vara med i och ta ansvar för samhället.

MODERATERNAS FÖRSLAG:

- Krav på kunskaper i svenska och om svenska samhället för medborgarskap.
- Normaltiden för att få medborgarskap ska vara sju år, i stället för dagens fem år.
- Snabbare möjlighet till medborgarskap vid arbete och egen försörjning.
- Återkalla medborgarskapet för den som begått allvarliga brott mot staten eller lämnat felaktiga uppgifter vid ansökan.

Kvalificering till välfärden

Genom att bo i Sverige får man i stor utsträckning tillgång till välfärdsstatens rättigheter. Det innebär att nyanlända omedelbart ges tillgång till merparten av dessa, utan att ha arbetat och betalat skatt. Det riskerar att minska drivkrafterna att arbeta, samtidigt som legitimiteten i de svenska bidragssystemen ifrågasätts. Det leder också till onödigt höga kostnader. Personer som kommer till Sverige ska därför i högre grad stegvis få rätt till olika bidrag och sociala ersättningar, i stället för att automatiskt få tillgång till mycket stora delar av det svenska socialförsäkringssystemet.

MODERATERNAS FÖRSLAG:

- Tillgång till svenska bidrag och välfärd ska ske genom arbete, eller permanent och laglig bosättning i Sverige.
- Samma kvalificeringsregler ska gälla för alla. Ta bort undantagen för flyktingar i garantipension och sjuk- och aktivitetsersättningen.

Locka fler talanger till Sverige

Sverige kan stoltsera med stora exportföretag, innovativa start-ups och framgångsrika it-bolag. Vår internationella konkurrenskraft bygger på att fler företag kan rekrytera och behålla högkvalificerad arbetskraft från både Sverige och andra länder. Statistik från Tillväxtverket visar att sju av tio företag i Sverige som vill växa hindras på grund av kompetensbrist. Den bilden bekräftas av Arbetsförmedlingen, som pekat på en alltmer utbredd brist på kvalificerad arbetskraft.

MODERATERNAS FÖRSLAG:

- Inför talangvisum för personer med särskild utbildning eller expertis.
- Stopp för kompetensutvisningar. Byråkratiska misstag ska inte tvinga den som arbetar och försörjer sig ut ur landet.
- Korta handläggningstiderna.
- Stoppa oseriösa arbetsgivare. Arbetskraftsmisbruk ska införas som ny brottsrubricering.

SJUKVÅRD OCH OMSORG

Det finns mycket inom svensk hälso- och sjukvård som fungerar bra och som vi kan vara stolta över. Varje dag gör vårdens medarbetare ovärderliga insatser, och vårdens medicinska kvalitet är i världsklass. Avancerade och kraftfulla läkemedel tas fram genom svensk forskning och innovation.

Samtidigt finns det omfattande och allvarliga problem. Vårdköerna har fördubblats sedan hösten 2014. Vårdens kvalitet varierar. Kompetensbristen är fortsatt stor. Många vårdanställda vittnar om pressade arbetsvillkor.

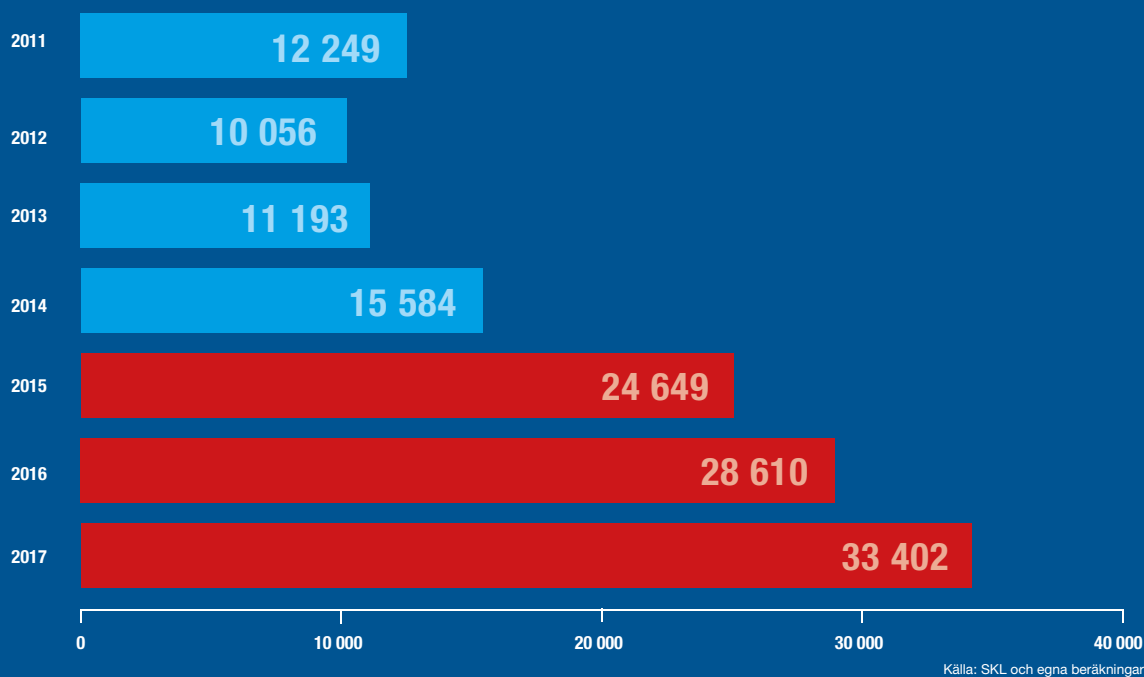
På längre sikt står vården inför nya utmaningar. Både andelen äldre och andelen yngre i Sverige ökar. Eftersom det redan råder brist på lärare, sjuksköterskor och socialsekreterare kan inte hela behovet lösas med mer pengar. Det finns också stora möjligheter till effektiviseringar, inte minst genom ny teknik och digitalisering. Mer resurser kommer ändå krävas till sjukvård och omsorg, och

till skolan. Därför behövs generella förstärkningar av välfärden i både kommuner och landsting.

För att människor ska känna sig trygga måste välfärdens kärna fungera på ett tillfredsställande sätt. Så är det inte i dag. Men så måste det bli.

Sjukvård ska ges i rätt tid, på rätt plats och hålla hög kvalitet. Alla har rätt till likvärdig vård, oavsett var i landet man bor. Patienten och patientsäkerheten ska sättas främst. Kontinuiteten i kontakter mellan patient och vårdens medarbetare måste bli bättre. Sjukvården behöver en mångfald av utförare som kan konkurrera vad gäller kvalitet och utveckling av olika vårdverksamheter. Alla ska kunna välja vård utifrån sina individuella förutsättningar och behov.

Antal personer som väntat mer än 90 dagar på operation

Tillgänglig vård – korta vårdköerna

I nuläget står över 86 000 personer i kö för att få vård. Vårdköerna till operation har mer än fördubblats sedan förra valet. Nästan hälften av patienterna inom cancer vården får inte vård i tid. Väntetiderna varierar dessutom kraftigt mellan olika landsting och regioner. Var du bor avgör alltså vilken vård du får. Det är orimligt.

Nu måste vi ta tag i en akut situation. Patienternas väntetider behöver bli avsevärt kortare. Primärvården måste byggas ut och bli mer tillgänglig. Barnfamiljer och äldre ska inte tvingas till akuten för att det inte går att få tid hos vårdcentralen.

MODERATERNAS FÖRSLAG:

- Återinför och utveckla kömiljarden för att snabbt korta vårdköerna.
- Förstärk vårdgarantin. På sikt ska patienter få operation eller behandling i specialistvården inom 60 dagar efter medicinskt beslut, i stället för nuvarande 90 dagar.
- Primärvårdsreform. Bygg ut den nära vården.
- Ge patienter en fast vårdkontakt.
- Använd digitaliseringens möjligheter för att skapa en mer tillgänglig vård.

Stärk cancer vården med ny nationell cancerstrategi

Tillgängligheten och effektiviteten i svensk cancer vård är för låg. Det finns också stora regionala skillnader i kvalitet och väntetider. Hälften av cancerpatienterna får inte vård i tid. För snart tio år sedan fick Sverige för första gången en nationell cancerstrategi i syfte att kraftsamla mot cancersjukdomarna och det lidande de skapar. Men det finns fortfarande tydliga brister. Därför behövs en ny och utökad nationell cancerstrategi. Antalet personer som överlever cancer ökar och vården behöver även ta ett helhetsansvar för deras särskilda behov. En ny nationell cancerstrategi kan också stärka svensk cancerforskning och medicintekniska utveckling.

MODERATERNAS FÖRSLAG:

- En ny nationell cancerstrategi som bland annat ska omfatta mer koncentration av avancerad cancer vård, säkrad kompetensförsörjning och förebyggande cancerprevention.
- Alla cancerpatienter ska få vård enligt standardiserade vårdförlopp inom de tidsgränser som är beslutade.
- Verka för att personer med kronisk cancer erhåller en sammanhållen vårdkedja.

Trygg förlossningsvård

Dagens vårdkedja mellan mödravård, förlossningsvård och eftervård håller inte ihop. Fler nyförlösta måste återinskrivas akut, andelen förlossnings-skador ökar och en större andel barn mår sämre efter förlossningen. Samtidigt uppger de flesta landsting och regioner att tillgången på barnmorskor är otillräcklig. Ingen ska behöva känna sig otrygg eller osäker i mötet med mödravården eller förlossningsvården. Kvinnor som är gravida och deras partner ska få en fullständig bild av vårdförloppet. Möjligheten att själv kunna välja vårdgivare är viktig och att förlossningsvården finns tillgänglig inom rimligt reseavstånd.

MODERATERNAS FÖRSLAG:

- Kraftig satsning på förlossnings- och mödravården i hela landet.
- Vårdkedjan mellan mödravård, förlossningsvård och eftervård ska hålla ihop.
- Utbilda fler barnmorskor.
- Fler sjuksköterskor ska kunna specialistutbilda sig med studielön.

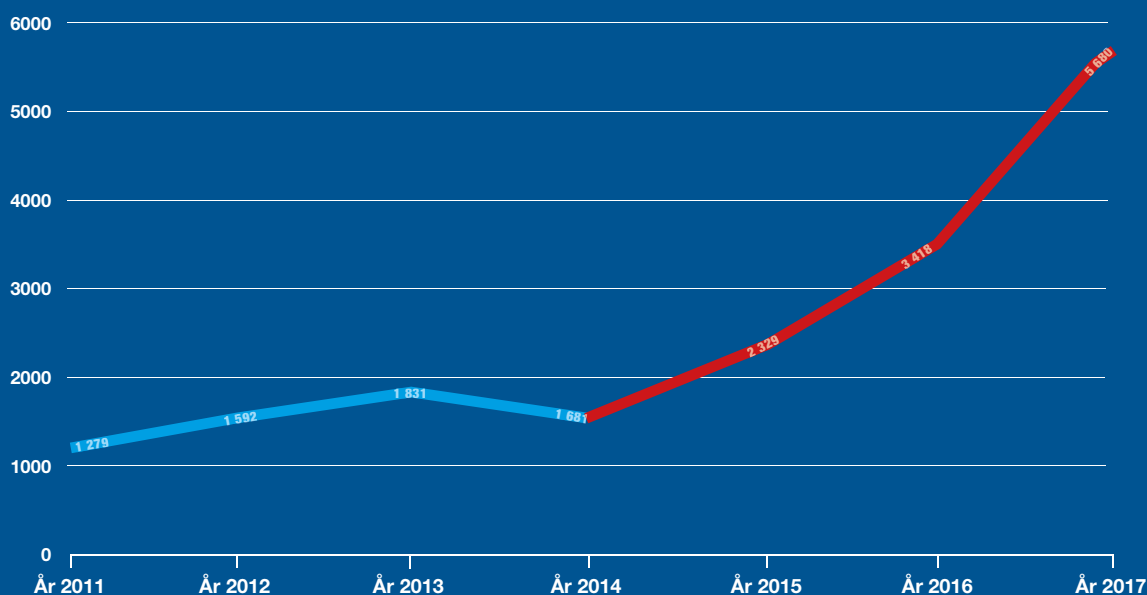
Förebygg psykisk ohälsa bland barn och unga

Psykisk ohälsa bland barn och unga är ett stort och växande problem. Enligt Socialstyrelsen har psykisk ohälsa hos barn i åldern 10-17 år fördubblats under de senaste tio åren. I dag har ungefär var tionde pojke eller flicka någon form av psykisk ohälsa. Samtidigt har köerna till barn- och ungdomspsykiatri (BUP) mer än tredubblats. Konsekvenserna för de drabbade barnen är allvarliga. Det handlar om allt från svårigheter att fullfölja sin utbildning till ökad risk för självmordsförsök. Vi behöver ta tag i problemet redan nu för att motverka att det fortsätter växa i framtiden.

MODERATERNAS FÖRSLAG:

- Korta värdköerna för barn och unga med psykisk ohälsa.
- Stärk arbetet med att förebygga självmord.
- Kraftigt ökade resurser till forskning om hur man förebygger självmord.
- Bättre tillgång till skolsköterska och skolkurator.
- Stärk samarbetet mellan skolhälsovård, socialtjänst och psykiatri.

Antal barn och unga som väntat längre än 30 dagar på utredning eller behandling från BUP

Källa: SKL och egna beräkningar

Värdig äldreomsorg

Under de kommande årtiondena förväntas antalet människor som blir 85 år och äldre öka kraftigt. Det är i grunden goda nyheter. Men det innebär också att ett begränsat antal äldre patienter kommer att stå för en mycket hög andel av resurserna i hälso- och sjukvården. Det kräver att vården och omsorgen av äldre med flera sjukdomar fungerar. Många skickas i dag från den ena enheten till den andra, utan att någon tar ansvar för helheten. Vi måste bygga fungerande vårdkedjor för multisjuka äldre.

Nära sex av tio äldre uppger att de känner sig ensamma. Ensamhet leder till utanförskap och isolering. Att stärka äldres rätt till värdigt liv handlar i grunden om trygghet och välbefinnande. Det utgörs av flera delar – att tillhöra en gemenskap, inflytande och valfrihet, service och omtanke. Alla äldre ska ha ett bra boende och en värdig äldreomsorg.

MODERATERNAS FÖRSLAG:

- Kraftig och generell förstärkning av välfärden genom mer pengar till kommunerna.
- Prioritera en sammanhållen vård för de mest sjuka – ofta äldre, multisjuka kroniker.
- Förenkla biståndsbedömningen så att äldre snabbare kan få stöd, till exempel hemtjänst.
- Stärk den mobila hemsjukvården.
- Nationella kvalitetskrav för äldreomsorgen med skärpta sanktioner mot dåliga verksamheter.
- Främja nya digitala verktyg i äldreomsorgen, utan att göra avkall på den personliga integriteten.

Stärk socialtjänsten

Socialtjänsten är en av välfärdssamhällets grundpelare. Den är det yttersta skyddsnätet för de barn, vuxna och familjer som av olika anledningar behöver akut hjälp eller långvarigt stöd. Den behöver också kunna arbeta förebyggande. År 2016 fick 30 500 barn och unga vård enligt socialtjänstlagen eller insats enligt lagen om särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU) någon gång under året. Den vanligaste placeringsformen är familjehem. Dessa måste ha rimliga förutsättningar och villkor så att barn och unga får den hjälp de behöver.

I dag är socialtjänsten i ett ansträngt läge. Det saknas omkring 1 000 socialsekreterare. Åtta av tio kommuner har svårt att rekrytera. Samtidigt råder det brist på erfarna medarbetare: en av tre socialsekreterare är helt ny i yrket. Socialtjänstlagen är föråldrad och behöver uppdateras för att socialtjänsten ska ha möjlighet att utföra sitt uppdrag på ett sätt som både är rättssäkert och håller hög kvalitet.

MODERATERNAS FÖRSLAG:

- Ta fram en ny och modern socialtjänstlag.
- Fler socialsekreterare ska kunna arbeta i yttre tjänst tillsammans med Polisen.
- Ökade kunskapskrav för att få arbeta med särskilt svårt utsatta barn och unga.
- En särskild enhet inom Kriminalvården ska överta ansvaret från Socialtjänsten för unga i åldern 15-17 år som begår grova brott.
- Socialtjänstens medarbetare måste ha goda arbetsvillkor.
- Professionalisera familjehemmen och jourhemmen.

SKOLA, BILDNING OCH KULTUR

I Sverige ska egen ansträngning vara avgörande för hur det går i livet. Dina möjligheter ska inte begränsas av varifrån du kommer, var du bor eller vem du är. Vi ska ge alla – inte minst de barn som fått en tuffare start – en chans att lyckas. Få saker spelar större roll för detta än skolan.

En skola med höga ambitioner för alla är också förutsättningen för Sverige som kunskapsnation.

Sverige ska ha en jämlik skola som fokuserar på kunskap, prioriterar ordning och reda samt sätter den enskilda elevens resultat och ansträngningar i centrum. Skolan ska präglas av höga förväntningar och tydliga krav. Varje elev ska ges rätt förutsättningar att nå kunskapsmålen. Alla ska kunna känna sig trygga i klassrummet, på skolgården och i korridorerna.

Så är det inte i dag. Det finns skolor i Sverige där färre än hälften av eleverna når gymnasiebehörighet. Dessa elever löper ökad risk att hamna i utanförskap och drabbas av sociala problem senare i livet. Sverige kan inte ha en skola som är bäst för dem som klarar sig ändå. En av de viktigaste reformerna för att motverka ett växande

utanförskap är därför att höja kunskapsresultaten i svensk skola. Genom att stärka skolan lägger vi grunden för en hoppfull framtid för fler.

Sverige behöver en utbildningskedja som håller ihop: från förskola och skola till gymnasium och högre utbildning.

Mer kunskap i skolan

Mycket i svensk skola fungerar bra. Det finns många klassrum med elever som rustas med kunskaper för livet och med lärare som får dem att växa och våga mer.

Tyvärr gäller det inte lika för alla. Delar av den svenska skolan har svåra problem. Nästan var femte niondeklassare, motsvarande cirka 18 600 elever, lämnade grundskolan förra året utan att vara behörig till gymnasiet.

Värst drabbas barn som av andra skäl redan har fått en svår start i livet. För dessa barn är det särskilt viktigt att skolan klarar av att förmedla de kunskaper som rustar dem för vuxen- och

Nästan var femte niondeklassare blev inte behörig till gymnasiet år 2017

Källa: Skolverket

arbetslivet. Därför måste alla skolor vara bra skolor. Kunskapsuppdraget ska alltid sättas i första rummet. Fler prov gör att elever inte riskerar att halka efter och centralt rättade prov motverkar betygsinflation. Jämfört med andra länder tillbringar svenska barn mindre tid i skolan. Därför bör undervisningstiden öka.

MODERATERNAS FÖRSLAG:

- Grundskolan ska vara tioårig och starta vid sex års ålder.
- Öka undervisningstiden i grundskolan med en timme varje dag – med start i lågstadiet – så att alla elever lär sig läsa, skriva och räkna.
- Nationella prov ska rättas centralt, till exempel av Skolverket.
- Diagnostiska prov för alla elever från och med lågstadiet.
- Läxhjälp ska finnas tillgängligt för alla elever i årskurs 4-9.
- Obligatorisk lovskola i årskurs 6-9 för elever som riskerar att halka efter.

Alla skolor ska vara bra skolor

Enligt OECD har Sverige mer problem med ordning och reda i skolan än andra länder. Enligt den senaste undersökningen hade varannan elev kommit för sent minst en gång de senaste två veckorna. 38 procent uppger att det är

stökigt i klassrummet och det förekommer att elever har hörselkåpor på sig. Anmälningarna till Skolinspektionen om kränkande behandling ökar. Bristen på ordning drabbar värst dem som redan kommer från utsatta miljöer, till exempel de som också har svårt att få studero hemma.

Det finns grundskolor där inte ens hälften av eleverna når gymnasiebehöriget. I vissa fall är det två av tre elever som inte når tillräckliga kunskaper för att gå vidare till gymnasiet. Skolor som år efter år inte klarar sitt uppdrag kan inte få fortsätta. De ska läggas ner. Det gäller både fristående och kommunala skolor. Elever och föräldrar ska ha möjlighet att själva välja – och välja bort – skola för att hitta det alternativ som passar dem bäst.

MODERATERNAS FÖRSLAG

- Dåliga skolor som inte förbättras ska läggas ner, oavsett om de är fristående eller kommunala.
- Staten ska ta större ansvar för att vända utvecklingen på dåliga skolor.
- Inför skriftliga omdömen i ordning och reda.
- Värna elevers och föräldrars rätt att välja skola.

Ett attraktivt läraryrke

Den akuta lärarbristen är ett av de största hoten mot möjligheten att stärka elevernas kunskaper i skolan. Enligt Skolverkets senaste prognos kommer det saknas 80 000 lärare i Sverige år 2031. Samlade reformer är nödvändiga för att förbättra villkoren och locka fler till yrket. Kvaliteten på lärarutbildningen måste förbättras. Staten behöver ta ännu större ansvar för att säkra kompetensförsörjningen till våra skolor.

MODERATERNAS FÖRSLAG:

- Fler lärare med högre lön, särskilt i utsatta områden.
- Minska lärarnas administrativa börda.
- Lärare ska ha tydlig rätt att ingripa vid ordningsproblem, såsom bråk och mobbing.
- Ett statligt program för att rekrytera lärare från utlandet.
- Skärp antagningskraven till lärarutbildningen och stärk ämneskunskaperna.
- Personer som redan har ämneskunskaper ska snabbare kunna bli behöriga lärare genom att läsa en pedagogisk utbildning.

Högskola och forskning i världsklass

I Sverige finns universitet och forskning i absolut världsklass. Antalet studenter vid svenska universitet och högskolor är i dag rekordhögt. Alla som vill och har förmåga ska kunna studera vidare. Samtidigt hoppar alldeles för många studenter av i förtid, särskilt från ingenjörsutbildningarna. Lärosätena rapporterar också att allt fler nybörjarstudenter har bristande förkunskaper i matematik.

För att bibehålla och stärka sin internationella konkurrenskraft måste Sverige ha en utbildningskedja av hög kvalitet och som håller ihop. Det gäller hela vägen från förskola och skola, över gymnasium och högskola, till grundforskning, tillämpad forskning och innovation. Under lång tid har näringslivets investeringar i forskning och utveckling minskat, trots att staten under samma tid nästan har fördubblat anslagen. Den utvecklingen behöver vändas.

MODERATERNAS FÖRSLAG:

- Öka den lärarledda undervisningstiden på högskolan.
- Alla utbildningar ska rapportera kvalitet och jobbchans efter examen, resultaten ska redovisas på en nationell rankinglista.
- Universitet och högskolor ska få större möjligheter att själva utforma sina antagningsprocesser.
- Utveckla det tekniska basåret för att skapa fler vägar till ingenjörsutbildningen.
- Högskolor med hög akademisk kvalitet, genomströmning och vars studenter snabbt etablerar sig på arbetsmarknaden ska belönas.
- Bättre förutsättningar för privata investeringar i forskning och utveckling.

Kultur och bildning för alla

Att kulturen och institutioner för lärande och bildning kan utvecklas självständigt är grundläggande i ett fritt och demokratiskt samhälle. Vi lever i en orolig tid med stora motsättningar. Konsten och kulturen hjälper oss att förstå oss själva och den vi möter. På så sätt bidrar kultur och bildning också till ett Sverige som håller ihop. Den ökande politiseringen av kulturen som vi sett såväl i Sverige som utomlands måste motverkas. Kulturen måste fredas från politisk klåfingrighet.

Barns och ungas tillgång till kultur ska prioriteras, oavsett deras livssituation eller andra förutsättningar. Ett levande kulturliv breddar möjligheterna för livslångt lärande och livslånga bildningsresor.

Det är inom besöksnäringen flest nya jobb skapas. Detta berör inte minst unga människor som inom denna sektor får sitt första viktiga jobb. Kulturen och idrotten är motorn i hela denna växande näring. En modern kulturpolitik handlar därför både om att bejaka kulturens egenvärde och dess möjlighet att bidra till jobb och tillväxt.

Kultur finns och finansieras i offentlig, privat och ideell sektor. En modern kulturpolitik inkluderar alla dessa och arbetar för att de skall samarbeta och kunna utvecklas enskilt och tillsammans. Detta perspektiv har helt lyst med sin frånvaro de senaste åren.

Fria och oberoende medier är också en grundläggande förutsättning för det demokratiska samhällets

utveckling. Den tekniska utvecklingen har skapat nya medievänor, men också nya utmaningar för traditionella mediehus. Public service har en särställning i medielandskapet, vilket ställer höga krav på uppföljning och granskning.

MODERATERNAS FÖRSLAG:

- Skydda kulturen från politisk klåfingrighet.
- Bygg ut Skapande skola till att också omfatta gymnasieskolan.
- Stärk upphovsrätten.
- Utveckla och förbättra presstödet.
- Verka för att digitalisera kulturarvet. Bejaka ny teknik för att nå nya grupper – i hela landet.
- Satsa på barns och ungas läsande. Biblioteken ska nå fler barn och unga från utsatta områden.
- Satsa på nyskapande kultur. Stärk Kulturbryggan.
- Ökad legitimitet för public service genom tydligare uppföljning och former för granskning av saklighet och opartiskhet.

UTRIKES-, SÄKERHETS- OCH FÖRSVARSPOLITIK

Sveriges utrikespolitik, säkerhetspolitik och försvarspolitik ska försvara vårt land och värna vårt lands intressen. En av statens grundläggande uppgifter är att säkra vår frihet, vår demokrati och vår territoriella integritet. Politiken ska bidra till respekt för den internationella rättsordningen, till europeisk sammanhållning och försvaret av den liberala demokratin, till regional säkerhet och till stärkt svensk konkurrenskraft.

Det globala säkerhetspolitiska läget genomgår stora och snabba förändringar. Digital desinformation och cyberattacker – mot infrastruktur, institutioner, företag och privatpersoner – är en del av det nya normalläget och utgör ett verkligt hot mot vårt samhälle. Säkerhetssituationen i vårt närområde har försämrats under senare år.

Ryssland bedriver såväl hybrid- som konventionell krigföring gentemot länder i vår absoluta närhet. Kina har växande internationella säkerhetspolitiska och ekonomiska ambitioner som påverkar svenska och europeiska intressen och skapar potentiella

konflikter. Samtidigt har USA:s intresse för att försvara den liberala världsordning man en gång var med och skapade minskat.

I Mellanöstern visar instabilitet och inbördeskrig inga tecken på att avta, med stora konsekvenser för regionen men också för Europa. Klimatförändringar kommer att bidra till ökad migration.

Det förändrade säkerhetsläget måste få konsekvenser för svensk försvars-, säkerhets-, utrikes- och handelspolitik.

Säkerhet bygger vi tillsammans med andra. Det sker inom EU, i allt högre utsträckning tillsammans med Nato och multilateralt inom FN, WTO och andra organisationer. Vi bygger också vår säkerhet bilateralt, där Sverige i dag har en rad viktiga bilaterala samarbetsavtal på plats och där samarbetet med Finland är det mest långtgående.

Men det grundläggande ansvaret för vår säkerhet är vårt eget. Vår nationella självständighet vilar ytterst på vår förmåga att försvara oss. Efter decennier av

nedrustning måste svensk försvarskapacitet stärkas och våra militära förmågor rustas upp. Att ha god beredskap handlar också om förmåga att hantera civila kriser och naturkatastrofer.

Att Sverige ska vara ett säkert land för företagande och handel, datalagring och innovation är likaså en del av vår nationella säkerhet. Det högteknologiska samhällets ökade digitalisering innebär en ökad sårbarhet, som medför att vi måste ta höjd för ökad förmåga att stå emot cyberangrepp, cyberstölder och påverkansoperationer. Om Sverige ska vara framgångsrikt i den digitala eran, så måste cybersäkerhet och informationssäkerhet tas på största allvar.

En historisk försvarssatsning

Sveriges försvar ska säkra vårt land, vår territoriella integritet och vår demokrati, och därmed vårt sätt att leva. Det säkerhetspolitiska läget ökar kravet på att Sverige tar tag i att stärka sin krishanterings- och försvarsförmåga. Försvarsmakten behöver ökade ekonomiska resurser och långsiktiga planeringsförutsättningar för ett starkare försvar. Totalförsvaret behöver byggas upp, inklusive ett effektivt civilförsvar som säkerställer att Sverige fungerar även i händelse av kris och krig.

Moderaternas politik kommer innebära ett historiskt trendbrott där Försvarsmaktens anslag som andel av BNP ökar kraftigt för första gången sedan 1960-talet. Våra förband ska vara fullt utrustade, bemannade, övade och användbara.

Många hot är gränsöverskridande och det finns mycket att vinna på mer samarbete med likasinnade. Sverige har steg för steg lämnat neutralitetspolitiken till förmån för dagens solidaritetspolitik. Ett fullt medlemskap i Nato är det naturliga nästa steget i Sveriges valda säkerhetspolitiska linje.

MODERATERNAS FÖRSLAG:

- Sverige bör gå med i Nato. Nato är det enda försvarssamarbete som på allvar stärker Sveriges säkerhet och säkerheten i Östersjöregionen som helhet.
- Öka försvarsanslagen så att de på tio års sikt uppgår till 2 procent av BNP.
- Inrätta ett riktigt nationellt säkerhetsråd i Statsrådsberedningen.

- Stärk armén, marinen och flygvapnet. Bland annat med en tredje mekaniserad armébrigad, fler ubåtar och fler operativa stridsflygplan genom ökad krigsduglighet i Jas Gripen-systemet.
- Gör hemvärnet till en egen försvarsgren, med fler personer, bättre utrustning och högre kvalifikationer.

Aktiv europapolitik för Sveriges intressen

Svensk säkerhet, handel och våra liberala demokratiska värderingar är nära kopplat till vårt medlemskap i EU. I och med Eurokrisen, Brexit, populistpartiers framgångar, ökad migration och externa påverkansoperationer är EU-samarbetet satt under press. Makten inom EU ska fortsatt utgå från medlemsstaterna. Men Sverige behöver ett EU som klarar av att hantera gemensamma europeiska problem. Därför ska Sverige vara en aktiv, pådrivande och konstruktiv kraft i EU. EU-samarbetets legitimitet bygger på att EU är relevant och bidrar med lösningar på viktiga frågor för medlemsstaterna och dess medborgare.

MODERATERNAS FÖRSLAG:

- Sverige ska driva en aktiv EU-politik och vara mer närvarande i det europeiska samarbetet och i säkerhetsarbetet i Östersjöregionen.
- Sverige ska vara en aktiv deltagare i europeiskt försvarssamarbete. EU behöver en starkare utrikespolitik.
- EU:s inre marknad ska vidareutvecklas och fördjupas, särskilt för tjänster och den digitala ekonomin.
- Sverige ska vara pådrivande i att utveckla EU:s miljö- och klimatarbete.
- Arbetet mot terrorism samt gränsöverskridande och organiserad brottslighet ska förbättras.
- EU ska fullt ut kontrollera sina yttre gränser. Frontex måste fungera.

Ett starkt försvar för att säkra Sverige

Moderata förslag för att utveckla försvaret 2018-2030

Norrbottnens regemente I 19
Artilleriregementet A 9

Fler artilleripjäser (Archer) tillförs (2020-2025)
Anskaffning av ytterligare artilleripjäser (2025-2030)

Norrbottnens flygflottilj, F 21
Jas Gripen C/D behålls längre än planerat
Åtgärder för att stärka logistikkedjan
Jas Gripen E införs (2025-2030)

Arméns jägarbataljon
Utökat antal grundutbildade på jägarbataljonen (2020-)

Försvaretablering i södra Norrland (2025-2030),
plats ej bestämd

Försvarmaktens telekommunikations- och
informationssystemförband, FMTIS
Ökade resurser för ledningssystem

Totalförsvarets skyddscentrum

Livregementets husarer K 3
Utökat antal grundutbildade på K 3 (2020-)
Ökad användning av drönare

Ledningsregementet
Utökad grundutbildning av
ledningsförband (2020-)
Anskaffning av ledningssystem (2020-)

Försvarmaktens underrättelse- och säkerhetscentrum
Luftstridsskolan
Framtida etablering av en fjärde flygflottilj

Skaraborgs regemente P 4
Trångregementet Trång R
Markstridsskolan
Ökad grundutbildning för den tredje
armébrigaden (2020-)
Renoveringsprogram för alla arméns
stridsvagnar och stridsfordon (2020-)

Högkvarteret
Livgardet
Försvarmaktens HR Centrum
Militärhögskolan Karlberg
Försvarmaktens logistik
Cybercentrum i Försvarmakten
Myndighet för psykologiskt försvar
En lättare brigad införd i
Stockholmsområdet 2020-2025,
plats ej bestämd

Skaraborgs flygflottilj F 7
Jas Gripen C/D behålls längre än planerat
Åtgärder för att stärka logistikkedjan
Jas Gripen E införs (2025-2030)
Ny luftburen sensor

Amfibieregementet
Fjärde sjöstridsflottiljen
Luftvärn till korvettsystemet
Nästa generations ytstridsfartyg
(2025-2030)

Göteborgs garnison
Amfibiebataljon etableras (2020-2025)

Hemvärnets stridsskola
Utökad utbildningsverksamhet i takt
med ökad numerär i Hemvärnet (2020-)

Luftvärnsregementet Lv 6
Militärhögskolan Halmstad
Försvarmaktens tekniska skola
Nytt medelräckviddigt luftvärn införs (2020-2025)
Anskaffning av ytterligare luftvärn (2025-2030)

Stridsgrupp Gotland/Gotlandens regemente P 18
Utökad numerär (2020-2025)
Luftvärn tillförs stridsgruppen (2020-2025)

Övrigt

40 hemvärnsbataljoner över hela landet
Ytterligare artilleriregemente (2025-2030),
plats ej bestämd

Orter med större försvarsindustri

Förbandsorter

Södra skånska regementet P 7

Ökad grundutbildning för den tredje armébrigaden (2020-)
Renoveringsprogram för alla arméns stridsvagnar och stridsfordon (2020-)
En tredje mekaniserad armébrigad införd 2020-2025

Blekinge flygflottilj
Jas Gripen C/D behålls längre än planerat
Åtgärder för att stärka logistikkedjan
Jas Gripen E införs (2025-2030)

Helikopterflottiljen
Översyn gällande behovet av attackhelikoptrar

Marinbasen
Tredje sjöstridsflottiljen
Första ubåtsflottiljen
Sjöstridsskolan
Ytterligare en ubåt (2020-2025)
Nästa generations ytstridsfartyg (2025-2030)
Ytterligare två ubåtar (2025-2030)
Luftvärn till korvettsystemet

Tydliga utrikespolitiska prioriteringar

Sverige är ett litet land. För att kunna göra skillnad och vara trovärdiga måste vi välja våra utrikespolitiska arenor och prioriteringar med stor omsorg. Vår utrikespolitik ska främja svenska intressen, svensk säkerhet och handel, men också bidra till fred, demokrati och mänskliga rättigheter. Det uppnås genom diplomati i form av förhandlingar, koalitionsbyggande, konfliktlösning, konfliktförebyggande och främjandeinsatser. I en tid av ökad globalisering ska vi värna den regelbaserade världsordningen, den globala frihandeln, samt ordning och reda i världens migrationsflöden och att en rättssäker asylpolitik upprätthålls. Dagens biståndspolitik tillkom i en tid då världen såg dramatiskt annorlunda ut mot i dag, och måste därför moderniseras med tydligt resultatfokus.

MODERATERNAS FÖRSLAG:

- Prioritera upp Östersjöregionen, inklusive Tyskland och det nordisk-baltiska samarbetet, genom ökad och breddad diplomatisk närvaro.
- Utveckla en långsiktig strategi för fred och demokrati i vårt närområde, som också inkluderar en utökad diplomatisk närvaro i länderna i det Östliga partnerskapet, på Balkan, i Turkiet, Mellanöstern samt Nordafrika.
- Värna den transatlantiska länken med ett fördjupat och breddat politiskt kontaktnät med USA.
- Driv på, både bilateralt och inom EU, för att få till ett fungerande återvändande av de människor som sökt sig till Sverige men inte får stanna här.
- Säkerställ ett effektivt och resultatriktat bistånd.

Bättre civil krisberedskap

Erfarenheterna från tsunamikatastrofen, Västmanlandsbränderna, Transportstyrelsen och skogsbränderna sommaren 2018 visar på tydliga behov av att stärka Sveriges civila beredskap och öka krishanteringsförmågan. Ett flertal statliga utredningar har angett vad som behöver göras. Nu måste vi ta tag i bristerna. Det handlar inte bara om att tillföra nödvändiga resurser. Det handlar också om att klargöra vilka uppgifter och vilket ansvar olika aktörer har. Rätt resurser ska finnas på rätt plats. Lagar och regler ska utformas så att krissituationer kan hanteras utan dröjsmål. Civilsamhällets kraft och frivilliga insatser ska tas tillvara på bästa sätt. Vi måste förebygga kriser – och vara väl förberedda när krisen ändå slår till.

MODERATERNAS FÖRSLAG:

- Snabbare och tydligare statlig krisledning.
- Tydliggör Försvarsmaktens roll i samband med civila kriser.
- Förbättra villkoren för deltidsbrandmän.
- Förbättra förutsättningarna för produktion av svenska livsmedel för att öka försörjningstryggheten.
- Öka den nationella förmågan att bekämpa bränder från luften.

KLIMAT OCH MILJÖ

Klimatet, vår livsmiljö och den biologiska mångfalden är långsiktiga överlevnads- och ödesfrågor. Vår miljö och vårt klimat ska värnas och vårdas på lokal, nationell och global nivå.

Sverige har under lång tid varit ett föregångsland på miljö- och klimatområdet. Det ska vi fortsätta vara. Moderaterna har alltid varit förankrade i den förvaltarskapstanke som betonar ansvaret för vår jord inför kommande generationer. Lika viktig är övertygelsen att forskning, innovationer, internationellt samarbete och klok politik kan lösa mänskliga problem. Det är så vi har kunnat rena vattnet i våra sjöar och vattendrag, luften i våra städer och miljön på våra arbetsplatser under de senaste decennierna. Och det är så vi måste ta tag i de stora miljöproblemen som vi står inför nu.

Fokus i klimat- och miljöpolitiken måste därför vara att säkerställa att varje åtgärd åstadkommer största nytta. Det handlar dels om respekt för medborgarna och skattebetalarnas pengar, och om att få människor med oss i omställningen. Men ytterst handlar det om vårt klimat och om vår miljö. Vi ska ställa samma krav på en effektiv och ändamålsenlig

politik på dessa områden som vi gör på andra. Alternativet är att inte ta frågorna på det allvar de förtjänar.

Sverige har visat att det går att förena minskade utsläpp med stark ekonomisk tillväxt. Det är ett sådant föredöme andra länder vill följa efter. Därför är det oroande att de svenska utsläppen har ökat under de två senaste åren, enligt Statistiska centralbyrån. Naturvårdsverket bedömer att Sverige endast kommer nå två av sexton miljömål inom utsatt tid, till 2020.

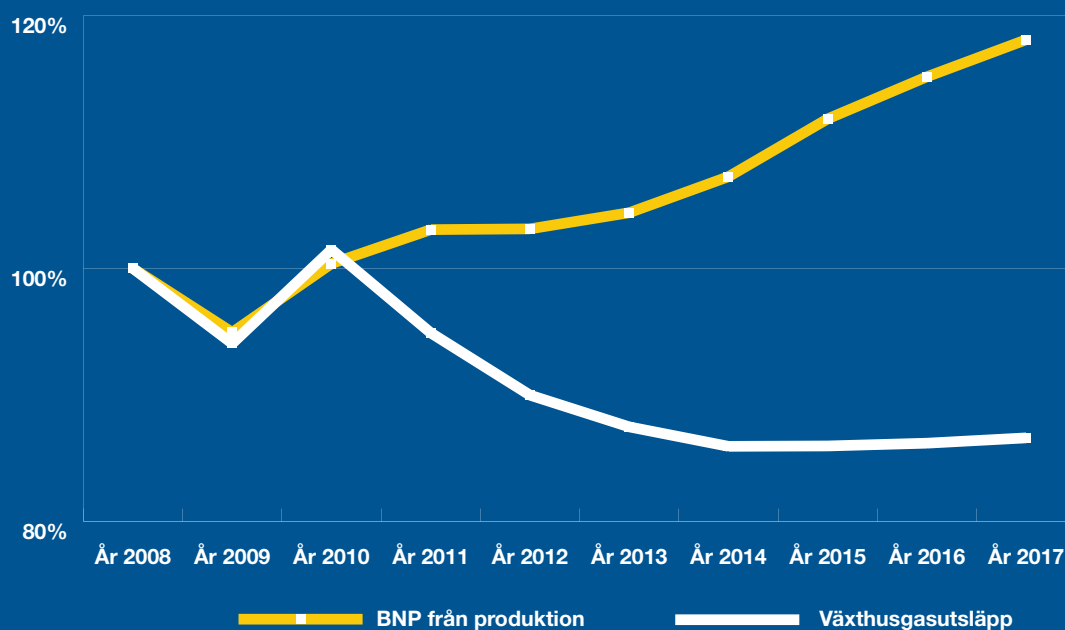
Det brådskar att göra insatser, men de måste vara resultatriktade och verkningsfulla.

Teknik för minskade utsläpp

De svenska växthusgasutsläppen kommer i huvudsak från transporter och basindustrin. De står vardera för en tredjedel av Sveriges utsläpp. Här behövs stora insatser.

För att minska basindustrins utsläpp krävs betydande teknisk utveckling. Det kan exempelvis

Växthusgasutsläpp och ekonomisk utveckling i Sverige 2008-2017

Index 2008 = 100

Källa: Statistiska centralbyrån

handla om att producera fossilfritt stål eller fossilfri betong. Stödet till investeringar i ny teknik ska öka. Sådana innovationer ger effekt både i Sverige och globalt.

En förutsättning för grön omställning i transportsektorn är att den vilar på flera ben. El, biodrivmedel, vätgas och andra miljövänliga tekniker måste få konkurrera på likvärdiga villkor. Infrastrukturen för att ladda bilar och lastbilar ska byggas ut och stöd till denna utbyggnad ska vara teknikneutralt. En snabbare omställning inom sjöfart och flyg är också nödvändig. Eftersom Sverige är ett stort land ska skatter och regler straffa utsläpp, inte avstånd eller resande i sig.

MODERATERNAS FÖRSLAG:

- Klimatavdrag för industriföretag för att radikalt minska utsläppen.
- Statlig forskningspolitik med riktade medel för att varaktigt minska utsläppen i basindustrin.
- Investera i infrastruktur för koldioxidfria vägtransporter, till exempel laddstolpar, med ett teknikneutralt stöd.
- Verkningsfulla åtgärder för en grön omställning av flyget.
- Trappa av nedsättningen av koldioxid- och energiskatt för gruvnäringen.

En klimatpolitik som ger tydliga resultat

Sverige är och ska fortsätta vara ett föregångsland inom klimatpolitiken. Vi ska vara det genom ett starkt internationellt engagemang som får direkt globalt genomslag. Men vi ska också vara det genom att visa ledarskap och vara bäst. Här finns ingen motsättning.

Genom internationella överenskommelser och inom EU-samarbetet kan Sverige påverka andra länder att ta sitt ansvar i kampen mot klimatförändringarna. EU:s utsläppshandel är central i unionens klimatarbete. Hur handelsavtal utformas har också stor betydelse.

Under mandatperioden har det blivit tydligt att verktyg behöver utvecklas för att kunna bedöma om klimatpolitiken når sina mål. Därför behövs bättre modeller för att kunna visa vilka insatser som ger mest effekt. Varje satsad klimatkrona måste göra största möjliga nytta. Också det är en fråga om ledarskap. Ska Sverige vara ett föredöme på klimatområdet handlar det om vår förmåga att driva en klok politik – som ger resultat och visar vägen.

Kunniga konsumenter gör stor skillnad för miljön och klimatet genom att använda sin konsumentmakt. Information om produkters miljö- och klimatpåverkan ur ett livscykelperspektiv behöver bli tydligare och mer tillgänglig. Ett exempel är information om fordonets totala klimat- och

miljöpåverkan vid nybilsförsäljning. Offentliga upphandlingar kan skapa förutsättningar för mer klimatsmarta tjänster och produkter.

MODERATERNAS FÖRSLAG:

- EU:s handel med utsläppsätter ska utvecklas och kopplas ihop med andra länders handelssystem.
- Tydligare klimatfokus i biståndet.
- Prioritera största klimatnytta per krona. Effekten ska redovisas i regeringens budget.
- Tydligare konsumentinformation om produkters klimat- och miljöpåverkan ur ett livscykelperspektiv.

Hållbar energi

Sveriges välfärd och svenska jobb är beroende av en stabil energiförsörjning. Vårt elsystem är i dag nästan helt koldioxidfritt. Det är en viktig tillgång i klimatpolitiken som ska värnas. Den svenska energipolitikens uppgift är därför att säkra el till konkurrenskraftiga priser. Elen ska finnas där när vi behöver den. Varje kraftslag har sina egna för- och nackdelar och kan inte ställas mot varandra. Det är mixen som ger en robust och hållbar energiförsörjning. Kärnkraft och vattenkraft fyller båda viktiga roller som bas- och reglerkraft i systemet, medan förnybar energi behöver fortsätta utvecklas för att nå miljömålen.

Sveriges el är i stort sett koldioxidfri och ger stora möjligheter att sänka utsläppen genom elektrifiering. Det skapar också nya jobb och exportmöjligheter. Industrin och transportsektorn bör i största möjliga mån dra nytta av att vi har ren el. Samtidigt ställer ökad efterfrågan på el större krav på stabil kraftproduktion och hög överföringskapacitet. Därför behöver bland annat tillståndsprövningar gå snabbare. Byråkrati får inte stå i vägen för klimatsmarta investeringar.

MODERATERNAS FÖRSLAG:

- Kärnkraften ska fortsatt vara en viktig del av Sveriges energiförsörjning.
- Förbättra villkoren för svensk vattenkraft.
- Korta handläggningstiderna för nätinvesteringar.
- Fortsätt exportera koldioxidsnål energi.
- Sverige ska verka för en gemensam energimarknad i EU.

Ren natur och biologisk mångfald

Miljöförstöring måste förhindras och bekämpas. Att ta hand om vår natur och omgivning är egentligen en självklarhet. Förvaltningsstanken – att man vårdar det man äger till nytta även för kommande generationer – är kärnan i den moderata miljöpolitiken. Sverige har miljöproblem som måst lösas.

Vi ser exempelvis i Östersjön hur döda havsbottnar breder ur sig, och övergödningen skapar stora problem. Läkemedelsrester skadar fisk och mikroplaster sprids i våra hav. Investeringar i avancerad reningsteknik i de kommunala reningsverken kan rena läkemedelsrester men även exempelvis mikroplast.

För att värna den biologiska mångfalden är äganderätten central. De värdefulla marker som undantas från bruk existerar ofta som en följd av ett långsiktigt och ansvarsfullt ägande. Därför är det allvarligt att se hur äganderätten och rätten för markägare att bruka sin skog och mark har angripits under mandatperioden. Äganderätten behöver stärkas.

Effektivare och utökad återvinning är bra både för ekonomin och för miljön. Avfall ska i första hand förebyggas och minskas, och därefter återanvändas eller återvinnas. Genom bland annat modern växtförädling och bättre datummärkning kan matsvinnet minska. Samtidigt behövs god hantering av det avfall som ändå uppstår, särskilt farligt avfall som kan göra stor skada under lång tid.

MODERATERNAS FÖRSLAG:

- Stöd kommuner som investerar i läkemedelsrening.
- Skarp återvinningsmålen.
- Tillsynen av farligt avfall ska förbättras och göras riskbaserad.
- Inför ett nationellt mål för fosforåterföring.

ETT SAMMANHÅLLET SVERIGE

Sverige är ett glesbefolkat land med långa avstånd. Sverige är också ett land med tät urbanisering med stora och små städer. För att Sverige ska hålla ihop måste människor och företag ha möjligheter att växa och utvecklas, oavsett om de finns på landsbygden eller i storstäderna.

En tredjedel av Sveriges befolkning bor på landsbygden. Landsbygden är en enorm resurs som spelar en nyckelroll i samhällsbygget och behöver ha goda villkor för att kunna fortsätta bidra till en trygg livsmedelsförsörjning, en hållbar utveckling och skapandet av nya jobb.

I stället för straffskatter på avstånd behöver både landsbygd och städer pålitlig infrastruktur. Kommunikationerna ska fungera, vare sig man är beroende av bilen, arbetspendlar med tåg eller behöver flyga till en annan stad. Det ska finnas bra bostäder i hela landet.

Ett sammanhållet Sverige värnar också jämlikhet och motverkar klyftor. Fördelningspolitik handlar inte bara om att utjämna inkomster – utan framförallt om att förbättra livschanser för barn som fått en tuffare start än andra. Att ge

förutsättningar för social rörlighet. Barn som växer upp i Sverige ska ha goda möjligheter att med egna ansträngningar nå sina egna drömmars mål. Oavsett varifrån föräldrarna kommer, var föräldrarna bor eller vad föräldrarna tjänar. I ett sammanhållet Sverige handlar jämlikhet inte bara om hur människor har det – utan om hur människor kan få det.

Jämlikhet och social rörlighet

Social rörlighet handlar om möjligheten för människor att förbättra sin tillvaro genom egna ansträngningar. Att kunna påverka sin framtid, inte ärva sina chanser från sina föräldrar. Sveriges finaste jämlikhetstradition innebär att alla ska få sin egen chans i livet. Det är en viktig princip som handlar om både frihet och rättvisa.

Full sysselsättning och minskande utanförskap är långsiktigt den bästa fördelningspolitiken.

Gemensamt finansierad utbildning, vård och omsorg av hög kvalitet bidrar också till att levnadsvillkoren och livschanserna utjämnas mellan människor. Den stora klyftan i dagens Sverige finns mellan de som har ett jobb och de som inte har det. Finansdepartementets Expertgrupp för studier i offentlig ekonomi (ESO) har konstaterat att vissa hushåll, till exempel nyanlända, kan förlora ekonomiskt på att någon i familjen faktiskt tar ett jobb. Det måste ändras om vi vill kunna ge alla en möjlighet till egenförsörjning.

Det finns 130 områden i Sverige där färre än hälften går till jobbet en vanlig dag. Och det finns skolor där inte ens hälften av eleverna går ut nian med gymnasiebehörighet. Alltför många barn som växer upp i utsatta miljöer löper stor risk att ära sina föräldrars problem och utsatthet. Hotet om social ärftlighet är ett moraliskt misslyckande som bryter mot allt vad Sverige borde stå för: att alla barn ska få en egen chans att bygga en bra framtid på egna meriter.

Sverige har tidigare lyckats ge ökade livschanser till breda grupper som haft svårt att göra sig gällande. Utbyggnaden av utbildningsväsendet under 1950- och 60-talen gav för första gången alla i en generation med tillräcklig begåvning och driv tillgång till högre utbildning. Ett annat exempel är när kvinnor kom in på arbetsmarknaden i stor skala under 1970-talet. I dag handlar det framför allt om att ge nyanlända och deras barn goda förutsättningar att skapa sig ett bra liv i det nya landet.

Politik för att öka social rörlighet handlar om två perspektiv. Att alla individer oavsett social bakgrund rustas med kunskap och färdigheter. Och att samhället belönar flit, företagsamhet och förkovran. Det handlar om att fler barn ska gå i bra förskola, att fler ungdomar ska möta höga förväntningar i skolan, och att fler vuxna ska gå till jobbet.

MODERATERNAS FÖRSLAG:

- Utökad rätt till förskola för barn vars föräldrar lever på bidrag.
- Fler skickliga lärare till skolor i utsatta områden.
- Sänk skatten på arbete och inför bidragstak för att arbete alltid ska löna sig bättre än bidrag.

Fungerande bostadsmarknad

I Sverige råder stor bostadsbrist. Bostadsmarknaden fungerar dåligt. Det spiller över på i stort sett alla samhällsområden. Att bostadsmarknaden inte fungerar hämmar företagande, tillväxt, jobb och en fungerande integration. Bristen på bostäder bidrar till trångboddhet och sociala problem. Höga bostadspriser driver upp hushållens skuldsättning, vilket ökar riskerna för obalanser i samhällsekonomin. Problemen är så många att ingen enskild reform kan lösa dem. Därför behöver vi ta tag i dem samlat, i en blocköverskridande överenskommelse som tar ett helhetsgrepp om bostadsmarknadens funktionssätt och bostadspolitikens alla delar.

MODERATERNAS FÖRSLAG:

- Skrota regler som i onödan försvårar, försenar och fördyrar bostadsbyggande.
- Förstärk översiktsplaneringen och begränsa detaljplanekravet.
- Se över flyttskatterna för att öka rörligheten på bostadsmarknaden.
- Sänk uppskovsräntan, och ta permanent bort taket för uppskov.
- Reformera regelverken för strandskydd, riksintressen och bullernivåer.
- Gör det enklare att hyra ut i andra hand.

Pålitlig infrastruktur och fungerande transporter

Sverige är EU:s till ytan tredje största land och jämförelsevis glesbefolkat. En fungerande infrastruktur är en förutsättning för att hela vårt land ska kunna leva. Vägarna ska vara säkra, tågen ska gå i tid och viktiga flyglinjer ha fungerande trafik. Eftersatt underhåll och bristande snöröjning stör vardagslivet och leder till stora kostnader för samhället. Alla trafikslag behövs. Avstånd får inte straffbeskattas.

MODERATERNAS FÖRSLAG:

- Bygg ut svensk järnväg och se till att befintliga spår fungerar.
- Ökade resurser till vägunderhåll för bättre och säkrare vägar i hela landet.

- Fortsätt utbyggnaden av bredband.
- Lägre bensinskatt genom avskaffad överindexering.
- Avskaffa flygskatten.

Konkurrenskraftiga gröna näringar

Den svenska ekonomin är till stor del beroende av landsbygdens produktion. Skogsindustrin är Sveriges enskilt största nettoexportör. Den svåra torkan under sommaren 2018 har också tydligt belyst att jordbrukssektorn generellt har mycket låga marginaler, bland annat på grund av höga skatter och kostnadstung byråkrati. Ökade möjligheter till livsmedelsproduktion och stärkt konkurrenskraft hos landsbygdens företag skapar förutsättningar för en livskraftig landsbygd. Urholkad äganderätt och onödigt regelkrångel sätter däremot krokben för jord- och skogsbrukets utveckling.

MODERATERNAS FÖRSLAG:

- Sänk skatten på diesel i jord- och skogsbruket.
- Tillsätt en äganderättsutredning med fokus på de gröna näringarna.
- Sverige ska inte införa onödiga särkrav som inte finns i andra EU-länder. De särkrav som finns ska regelbundet ses över.
- Uppmuntra till krav på gott djurskydd, god miljöhänsyn och låg antibiotikaanvändning vid offentlig upphandling.
- Tillåt gårdsförsäljning av alkoholhaltiga drycker.

Hållbar jakt och viltvård

Det har aldrig funnits så mycket vilt i Sverige som i dag och viltstammarna har vuxit kraftigt under senare år. Våra fem stora rovdjur – björn, varg, lodjur, järv och kungsörn – är i dag så pass många att de kan finnas kvar långsiktigt. Det är en positiv utveckling, som samtidigt ställer höga krav på att viltvården kan balansera olika intressen. Växande viltstammar kan också orsaka stora skador. Jägarnas insatser är av yttersta vikt för den svenska viltvården. De bidrar med allt från att rapportera vilt till att stödutfodra vintertid och att förhindra invasiva arters framfart. Det är ett gott exempel på samarbete mellan civilsamhälle och myndigheter.

MODERATERNAS FÖRSLAG:

- Laglydiga jägare, sportskyttar eller vapensamlare ska inte drabbas när EU:s vapendirektiv införlivas i svensk lag.
- Korta handläggningstiderna för vapenlicenser.
- Beslut om varg- och skarvförvaltning ska fattas så nära dem som berörs som möjligt.
- Förenkla jägarnas möjligheter att sälja viltkött direkt till konsumenter.

DEMOKRATI, JÄMSTÄLLDHET OCH FRI- OCH RÄTTIGHETER

I Sverige ska rättigheter, skyldigheter och möjligheter gälla lika för alla, oavsett vem du är och var du kommer ifrån. Varken kön, klass eller klan ska begränsa individens frihet. Samtidigt har var och en ett eget ansvar för sina livsval och för att vara med och bygga det samhälle som vi skapar gemensamt.

I vårt land har var och en rätt att uttrycka sin egen mening, både i demokratiska val och genom ett fritt och öppet meningsutbyte. Det finns inga ursäkter för den som väljer att ta till hot och våld i syfte att påverka eller störa viktiga samhällsfunktioner i ett demokratiskt samhälle. Den våldsbejakande extremismen måste bekämpas med stor kraft. Det har tidigare funnits en undfallenhet gentemot en del individer och grupper som inte accepterar de värderingar om bland annat jämställdhet, individens fri- och rättigheter samt religionsfrihet som är självklara för oss. Det måste få ett slut.

I Sverige är förtroendet för demokratiska institutioner och myndigheter högt i jämförelse med många andra länder. Det förtroendet måste ständigt vårdas och förtjänas. Makt ska utövas på ett rättvist och rättssäkert sätt. Ansvarsfördelningen ska vara tydlig mellan olika institutioner och beslutsnivåer, liksom möjligheten att utkräva ansvar från den som utövar makt. Insynen i den statliga verksamheten ska vara god och fungera som motmedel mot såväl maktmissbruk som slöseri med gemensamma medel.

Varje person ska känna att han eller hon kan styra över sin egen vardag. Det handlar dels om att beslut ska fattas så nära människor som möjligt, dels om en strävan att flytta över beslut från politiker till medborgare. Därför värnar vi det kommunala självstyret och en välfärd som präglas av valfrihet och en mångfald av utförare.

Bättre skydd för demokratin

Den som med våld eller hot om våld angriper den svenska demokratin ska veta att demokratin och rättsstaten i så fall kommer att svara med sin fulla kraft.

Grundlagen skyddar rättsstaten, demokratin och enskildas fri- och rättigheter. Ett starkt grundlagsskydd är en förutsättning för att rättigheter, skyldigheter och möjligheter ska gälla lika för alla. Det har gått 14 år sedan den förra grundlagsutredningen tillsattes. Sedan dess har det skett en utveckling på flera håll i Europa som utmanar rättsstaten och demokratin. Flera viktiga grundlagsfrågor blev inte hanterade i den senaste utredningen. Tiden är därför mogen att göra en ny översyn av Regeringsformen.

En utredning bör lämna förslag inom fyra områden: Stärk domstolarnas självständighet. Stärk människors fri- och rättigheter gentemot staten, bland annat äganderätten och näringsfriheten. Skärp kontrollen av huruvida lagar eller bestämmelser strider mot grundlagen. Ge grundlagen en starkare ställning.

MODERATERNAS FÖRSLAG:

- Tillsätt en ny grundlagsutredning – för ett starkare skydd av individen och demokratin samt en mer robust rättsstat.
- Förbjud deltagande i våldsbejakande organisationer.

Lika villkor för kvinnor och män

I Sverige har alla samma rättigheter och skyldigheter. Kön ska inte begränsa vare sig kvinnors eller mäns livsval.

Det är ett politiskt ansvar att vi har lagar och regler som säkerställer lika rättigheter. Alla former av diskriminering måste motverkas. Och vi har alla ett eget ansvar – som individer, föräldrar, arbetsgivare, kollegor och medmänniskor – för att både kvinnor och män ska komma till sin rätt och inte särbehandlas på grund av sitt kön.

Sverige har kommit långt när det gäller jämställdhet mellan kvinnor och män, men det finns fortfarande omfattande problem. Generellt sett arbetar och tjänar kvinnor fortfarande mindre än män. Kvinnor har också lägre pensioner och startar företag i mindre omfattning. En viktig förklaring är att kvinnor

oftast tar huvudansvar för omsorgen om barn och anhöriga, samt det obetalda hemarbetet. Utrikes födda kvinnor har en särskilt svag ställning på arbetsmarknaden. Den bristande jämställdheten märks även på andra sätt, exempelvis i skillnader i vårdtillgång, vårdkvalitet och hälsa mellan kvinnor och män som inte är medicinskt motiverade.

Vidare utsätts framför allt kvinnor för nedsättande kommentarer, förminsande handlingar, sexism och i sina värsta former grova kränkningar, sexuellt våld och övergrepp. Våld i nära relationer är ett allvarligt samhällsproblem, liksom hedersvåld och hedersförtryck. Särskilt utsatta för kränkningar och brott är flickor och unga kvinnor. Bland flickor och unga kvinnor ökar också den psykiska ohälsan mest. Många känner stress och oro med anledning av de ideal och krav som förekommer i skola och fritidsaktiviteter, men även i sociala och traditionella medier. Förra årets #metoo-upprop satte fokus på flickors och kvinnors utsatthet.

Andra normer och mönster påverkar mäns liv och hälsa negativt. Män är till exempel överrepresenterade i fängelser, bland missbrukare och hemlösa samt i självmordsstatistiken.

Skolan har en avgörande roll för att säkerställa lika rättigheter och möjligheter för alla barn och unga oavsett kön. Alltför många flickor är tysta i klassrummet. Samtidigt klarar sig pojkar överlag sämre i skolan än flickor och går i mindre utsträckning vidare till högre utbildning.

Synen på jämställdhet inom en del invandrargrupper i Sverige skiljer sig från de normer och värderingar som präglar det svenska samhället. I sina ytterligheter tar det sig uttryck i kvinnofientliga traditioner och förhållningssätt som är oacceptabla i ett jämställt samhälle. Vi ska ha lagstiftning som träffar dessa problem, men också polis och socialtjänst som kan gripa in när så krävs. I Sverige ska man själv kunna välja om man vill gå på stan, besöka ett badhus, skaffa sig en utbildning eller gifta sig – oavsett kön, klass eller klan.

MODERATERNAS FÖRSLAG:

- Verka för att minska det ofrivilliga deltidsarbetet.
- Se över möjligheterna att ytterligare individualisera bidrag som försörjningsstöd och etableringsersättning, både vad gäller utbetalning och beräkning av stödet.
- Främja tillgång till barnomsorg på obekvämt arbetstid.
- Värna flexibiliteten i föräldraförsäkringen.

- Säkerställa att utbildning i sex och samlevnad finns som en obligatorisk del av lärarutbildningen.
- Stötta åtgärder för att minska skillnader i kvalitet, tillgång och forskning inom vård och hälsa mellan kvinnor/flickor och män/pojkar.
- Hälso-, sjuk- och tandvård samt myndigheter måste bli bättre på att uppmärksamma indikatorer på våld i nära relationer.
- Förtydliga kommunernas ansvar för de skyddade boendena och hur skyddet ska utformas.
- Jämställdhet ska tydligt ingå som en del i samhällsorienteringen för nyanlända.
- Kriminalisera så kallade moralpoliser som begränsar flickors och kvinnors vardag.
- Skärpa straffen för hedersbrott genom en särskild brottsrubricering.

Försvara hbtq-personers rättigheter

Sverige ska vara ett land där man kan leva i trygghet och frihet, oavsett vem man älskar. Stora framsteg har gjorts för hbtq-personers rättigheter under de senaste decennierna. Men hbtq-personer är fortfarande en högriskgrupp vad gäller psykisk ohälsa och självmord. Unga hbtq-personer mår ofta sämre än andra jämnåriga och löper större risk att drabbas av till exempel kränkningar. Särskilt allvarligt är att unga hbtq-personer ofta är utsatta såväl i skolan som på fritiden. Hbtq-personer riskerar även i hög grad att drabbas av hedersnormer och hedersförtryck. Sverige ska också främja hbtq-rättigheter internationellt. I många länder utsätts hbtq-personer för brutalt förtryck.

MODERATERNAS FÖRSLAG:

- Öka kunskapen om hatbrottslagstiftningen i hela rättsväsendet. Fler hatbrott måste utredas och klaras upp.
- Inför en helt könsneutral familjelagstiftning.
- Tillåt altruistiskt surrogatmoderskap.
- Inför hbtq-strategier i fler kommuner och landsting.
- Tydligare fokus på hbtq-personers rättigheter i biståndspolitik.

Effektiv statlig förvaltning

Att myndigheter är effektiva och arbetar i medborgarnas tjänst är en förutsättning för medborgarnas långsiktiga förtroende för politiken och offentliga institutioner. Det är också avgörande för möjligheten att nå politiska mål och genomföra reformer.

Mycket inom offentlig förvaltning fungerar väl. I Sverige finns en lång tradition av god förvaltningskultur, öppenhet och samverkan med det omgivande samhället. Samtidigt ifrågasätts den statliga förvaltningen och regeringens styrning i dag på flera områden. Ett antal statliga myndigheter upplevs ha svårt att klara sina mest grundläggande uppdrag. När något gått fel uppfattas inte sällan ansvarsutkrävandet som otydligt eller bristfälligt.

Våra myndigheter behöver tydligare fokusera på sina kärnuppgifter. Det kräver att den politiska nivån prioriterar och värderar dessa uppgifter högre. Staten ska vara närvarande i hela landet, framför allt genom lokal representation av stora myndigheter som ofta har kontakt med medborgarna.

MODERATERNAS FÖRSLAG:

- Myndigheter ska fokusera på sina kärnuppdrag.
- Mål ska vara mätbara och tidsatta. De ska följas upp årligen.
- Antalet statliga myndigheter ska minska.
- Stärk arbetet mot korruption.
- Tjänstemannaansvaret ska skärpas genom ett utökat straffansvar för tjänstefel.
- En introduktionsutbildning för statsanställda ska införas.
- Fler myndigheter ska ha ett uttryckligt uppdrag att arbeta med regelförenklingar.

Självständigt civilsamhälle

Samhället är alltid större än staten. Ett starkt Sverige behöver såväl den offentliga verksamheten som näringslivet och frivilliga gemenskaper – till exempel föreningar, församlingar och inte minst familjer. Civilsamhället är av stor betydelse för sammanhållningen och demokratin. Det bidrar till att goda normer och värderingar utvecklas och överförs mellan generationerna. Civilsamhällets organisationer kan också spela en konkret roll på olika samhällsområden, till exempel i arbetet för att bryta utanförskap och bidra till ett Sverige som håller ihop. På så sätt kan även främlingsfientlighet såsom antisemitism och islamofobi motverkas. Civilsamhällets organisationer ska bygga på enskilda människors frivilliga engagemang. Politikens uppgift är att bidra till goda förutsättningar för ett självständigt civilsamhälle, inte att begränsa eller detaljstyra.

MODERATERNAS FÖRSLAG:

- Stärk och värna civilsamhällets självständighet.
- Staten ska ta ett större ansvar för att öka tryggheten och den fysiska säkerheten för utsatta trossamfund och dess medlemmar.
- Skattepengar ska aldrig betalas ut till organisationer som inte delar det svenska samhällets grundläggande demokratiska värderingar.

EFTERORD

Moderaternas valmanifest handlar om vad som behöver göras de kommande fyra åren. Viktiga problem som inte kan vänta, områden där utvecklingen är på väg åt fel håll. Vi beskriver hur vi vill ta tag i Sverige. Inte för att Sverige är dåligt men för att det finns sådant som är dåligt i Sverige. Vi vill återupprätta samhällskontraktet så att rättigheter, skyldigheter och möjligheter blir lika för alla.

Sverige är ett generöst land, men alla måste också bidra och dra sitt strå till stacken. Och stat och kommun ska leverera det skattebetalarna har rätt att förvänta sig.

Vi vill stärka statens förmåga att lösa sina kärnuppgifter. Med vår politik blir poliserna fler, straffen strängare och försvaret starkare. Vi kortar köerna i sjukvården och ser till att skolan prioriterar kunskaper, ordning och reda. Vi vill att Sverige ska föra en klimat- och miljöpolitik som leder till resultat och som verkligen är ett internationellt föredöme.

Det är om detta valet 2018 handlar. Under nästa mandatperiod måste vi ta tag i det som inte fungerar och som helt enkelt måste fungera. Lösa problem - inte bara prata om dem. Klarar inte Sverige det urholkas medborgarnas förtroende för all politik. Det vore en farlig utveckling.

Men politiken kan inte enbart syssla med akuta problem. Det finns också genuina, långsiktiga utmaningar. Som handlar om allt det som Sverige kan bli i framtiden. Om allt bra som vi kan bygga vidare på. Tar vi nu tag i Sveriges problem finns det all anledning att vara hoppfull. Då kommer fler kunna vara nyfikna på framtidens alla möjligheter.

Världen omkring oss står inte stilla medan Sverige hanterat allt detta. Digitalisering, automatisering och artificiell intelligens kommer förändra arbetslivet. Vetenskapens kunskaper om människan ökar hela

tiden och nya mediciner förlänger och förbättrar livet. Den globala ekonomin växer, och miljontals människor lyfts ur fattigdom i Asien och Afrika. Nya marknader öppnar sig för svenska företag. Och nya konkurrenter utmanar svenska företag.

Utvecklingen är naturligtvis inte oproblematiske eller utan risker. Det land som inte anstränger sig och inte tar utmaningarna på allvar, kommer att få allvarliga problem. För oss är det självklart att Sverige ska ligga i fronten – med forskning och utveckling i världsklass, med företag som konkurrerar med ledande lösningar och med en öppen och ärlig samhällsdebatt som tar sig an de utmaningar och möjligheter som ligger framför oss.

Vi moderater grundar vår politik i värderingar om den enskilda människans frihet, förmåga och ansvar. Vi tror att mänsklig utveckling är löftesrik, att tekniken kan göra våra liv enklare och rikare. Och vi vet att Sverige är mer beroende av världen än vad världen är beroende av Sverige.

Moderaterna går nu till val på att ta tag i Sverige. Vi lovar inte allt till alla. Men vi lovar att säkra statens kärnuppgifter. Att prioritera och fokusera.

Men valet 2018 är också ett framtidsval, som kan ge Sverige en ny riktning som sträcker sig längre bort än nästa mandatperiod. Framtiden väntar inte. Även det arbetet börjar nu.

Man kan ha två tankar i huvudet samtidigt - både lösa akuta problem och ta sig an långsiktiga utmaningar. Både bekämpa gängkriminaliteten, och se till att Sverige blir landet där även framtidens Ericsson, Spotify och IKEA startas och växer.

Vi måste ta tag i Sverige. Vi måste också blicka framåt!

Rösta på Moderaterna den 9 september.

nysa
m
moderaterna